

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE'DE İTFAİYE TEŞKİLAT KÜLTÜRÜ VE
ÇEŞİTLİLİĞİNE GENEL BAKIŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Orkan TATAROĞLU

Yangın ve Yangın Güvenliği Anabilim Dalı

HAZİRAN 2023

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE'DE İTFAİYE TEŞKİLAT KÜLTÜRÜ VE
ÇEŞİTLİLİĞİNE GENEL BAKIŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Orkan TATAROĞLU

Yangın ve Yangın Güvenliği Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hüseyin ALTUNDAĞ

HAZİRAN 2023

Orkan TATAROĞLU tarafından hazırlanan “Türkiye’de İtfaiye Teşkilat Kültürü ve Çeşitliliğine Genel Bakış” adlı tez çalışması 01.06.2023 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği/oy çokluğu ile Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yangın ve Yangın Güvenliği Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Jürisi

Jüri Başkanı : **Prof. Dr. Hakan Serhad SOYHAN**

Sakarya Üniversitesi

Jüri Üyesi : **Prof. Dr. Hüseyin ALTUNDAĞ**

(Danışman)

Sakarya Üniversitesi

Jüri Üyesi : **Dr. Öğr. Üyesi Üsame DEMİR**

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliğine ve Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesine uygun olarak hazırlamış olduğum “Türkiye’de İtfaiye Teşkilat Kültürü ve Çeşitliliğine Genel Bakış” başlıklı tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın tüm aşamalarında yukarıda belirtilen yönetmelik ve yönergeye uygun davrandığımı, tezin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı, tezde kullandığım eserleri usulüne göre kaynak olarak gösterdiğimi, bu tezi başka bir bilim kuruluna akademik amaç ve unvan almak amacıyla vermediğimi ve 20.04.2016 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin 9/2 ve 22/2 maddeleri gereğince Sakarya Üniversitesi’nin abonesi olduğu intihal yazılım programı kullanılarak Enstitü tarafından belirlenmiş ölçütlere uygun rapor alındığını, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun ortaya çıkması halinde doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi beyan ederim.

...../...../20...

Orkan TATAROĞLU

Kıymetli aileme ve arkadaşlarıma...

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimin boyunca değerli bilgi ve deneyimlerinden yararlandığım, her konuda bilgi ve desteğini almaktan çekinmediğim, araştırmanın planlanmasından yazılmasına kadar tüm aşamalarında yardımlarını esirgemeyen, teşvik eden, aynı titizlikte beni yönlendiren değerli danışman hocam Prof. Dr. Hüseyin ALTUNDAĞ'a teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca bu çalışmam boyunca manevi desteğini eksik etmeyen eşim Tuğba TATAROĞLU'na ve çocuklarım Elif Sare TATAROĞLU, Mehmet Akif TATAROĞLU'na göstermiş oldukları sabırdan dolayı teşekkür ederim.

Orkan TATAROĞLU

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	v
TEŞEKKÜR	ix
İÇİNDEKİLER	xi
KISALTMALAR	xiii
TABLO LİSTESİ	xv
ŞEKİL LİSTESİ	xvii
ÖZET	xix
SUMMARY	xxi
1. GİRİŞ	1
1.1. Kavramlar	1
1.2. Tarihçe	1
1.2.1. Dünya’da ilk itfaiye teşkilatı	2
1.2.2. Amerika’da itfaiye teşkilat tarihi	2
1.2.3. Avrupa’da itfaiye teşkilat tarihi	3
1.2.4. Japonya’da itfaiye teşkilat tarihi	5
1.2.5. Osmanlı dönemi itfaiyesi	6
1.2.6. Cumhuriyet dönemi itfaiyesi	16
1.2.7. Dünya’da itfaiye teşkilatı kuruluş kronolojisi	18
1.3. Dünya’da ve Türkiye’de teşkilata bakış	19
2. AFETLERE MÜDAHALE EDEN KURUM VE KURULUŞLAR	21
2.1. AFAD ve Arama Kurtarma Birlikleri	21
2.2. Yerel Yönetimler	22
2.2.1. Yasal mevzuat	23
2.2.2. İtfaiye teşkilatı görevleri	24
2.2.3. İtfaiye teşkilatının afet yönetimi içindeki rolü	25
2.2.4. İtfaiye çalışanları ve takım çalışması	25
2.2.5. Gönüllüler	26
2.3. Orman Genel Müdürlüğü	29
2.4. Devlet Hava Meydanları	29
2.5. Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü	31
2.6. Askeri Birimlerde Afet Müdahale Birimleri	32
2.6.1. Kara Kuvvetleri Komutanlığı İnsani Yardım Tugayı	32
2.6.2. Ege Ordu Komutanlığı Doğal Afet Arama Kurtarma Takımı	33
2.6.3. Jandarma Arama Kurtarma Birliği	33
2.6.4. Sahil Güvenlik Komutanlığı	34
2.7. Organize Sanayi Bölgeleri İtfaiyeleri	35
2.8. Milli Saraylar İtfaiyesi	37
2.9. Özel İşletmelerde Bulunan İtfaiyeler	38
2.10. Ulusal Medikal Kurtarma Ekibi (UMKE)	39
2.11. Sivil Toplum Kuruluşları	41
3. YEREL İTFAİYELERİN ARAÇ VE PERSONEL İNCELEMESİ	43

3.1. İstanbul İtfaiyesi	44
3.2. Ankara İtfaiyesi	45
3.3. Kocaeli İtfaiyesi.....	46
3.4. Sakarya İtfaiyesi	47
3.5. Kahramanmaraş İtfaiyesi.....	47
3.6. Beş Büyükşehir Belediyesi Durum Analizi.....	48
4. İTFAİYECİLİK VE BRANŞ EĞİTİMİ	51
4.1. Ortaöğretim Kurumlarında İtfaiye Eğitimi.....	51
4.2. Yükseköğretim Kurumlarında Eğitim	52
4.2.1. Önlisans düzeyinde itfaiye eğitimi	52
4.2.2. Lisans düzeyinde eğitim.....	54
4.2.3. Lisansüstü düzeyde eğitim	55
5. MESLEK İTİBAR SIRALAMASI VE İTFAİYE.....	57
6. MECLİSTE İTFAİYE ADINA VERİLEN KANUN TEKLİFLERİ	63
7. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	65
KAYNAKLAR.....	73
ÖZGEÇMİŞ.....	77

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
ARFF	: Havalimanı Kurtarma ve Yangınla Mücadele
BM	: Birleşmiş Milletler
ÇPAL	: Çok Programlı Anadolu Lisesi
DGS	: Dikey Geçiş Sınavı
Doç.	: Doçent
Dr.	: Doktor
DHMI	: Devlet Hava Meydanları İşletmesi
EN	: Avrupa Standartları
ICAO	: Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatı
ILO	: Uluslararası Çalışma Örgütü
ISCO	: Uluslararası Standart Mesleki Sınıflandırması
İHH	: İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı
KBRN	: Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik, Nükleer
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
MTAL	: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
MYK	: Mesleki Yeterlilik Kurumu
MYO	: Meslek Yüksekokulu
OSB	: Organize Sanayi Bölgesi
ÖSYM	: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi
TDK	: Türk Dil Kurumu
TAMP	: Türkiye Afet Müdahale Planı
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TC	: Türkiye Cumhuriyeti
TİBDER	: Tüm İtfaiyeciler Birliği Derneği
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TS	: Türk Standartları
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UMKE	: Ulusal Medikal Kurtarma Ekibi

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1.1. İtfaiye teşkilatı kuruluş kronolojisi	18
Tablo 2.1. Ülkelere göre profesyonel ve gönüllü itfaiyeci sayıları	27
Tablo 2.2. Türkiye’de gönüllü itfaiyeci ve araç sayıları	28
Tablo 2.3. UMKE personel dağılımı	39
Tablo 3.1. İstanbul ili nüfusa göre olması gereken araç sayıları	44
Tablo 3.2. İstanbul ili nüfusa göre olması gereken personel sayıları	45
Tablo 3.3. Ankara ili nüfusa göre olması gereken araç sayıları	45
Tablo 3.4. Ankara ili nüfusa göre olması gereken personel sayıları	45
Tablo 3.5. Kocaeli ili nüfusa göre olması gereken araç sayıları	46
Tablo 3.6. Kocaeli ili nüfusa göre olması gereken personel sayıları.....	46
Tablo 3.7. Sakarya ili nüfusa göre olması gereken araç sayıları	47
Tablo 3.8. Sakarya ili nüfusa göre olması gereken personel sayıları	47
Tablo 3.9. Kahramanmaraş ili nüfusa göre olması gereken araç sayıları.....	48
Tablo 3.10. Kahramanmaraş ili nüfusa göre olması gereken personel sayıları.....	48
Tablo 3.11. Beş Büyükşehir araç sayıları kıyaslaması	48
Tablo 3.12. Beş Büyükşehir personel sayıları kıyaslaması	49
Tablo 3.13. Beş Büyükşehir kişi başı yangın yükü	49
Tablo 3.14. Beş Büyükşehir kişi başı olay yükü	49
Tablo 4.1. İtfaiyecilik ve Yangın Güvenliği bölümü olan liseler.....	51
Tablo 4.2. Sivil Savunma ve İtfaiyecilik bölümü olan üniversiteler	53
Tablo 4.3. Acil Yardım ve Afet Yönetimi bölümü olan üniversiteler.....	55
Tablo 5.1. Türkiye 2014 yılı mesleki itibar sıralaması ilk 50 meslek	58
Tablo 5.2. Türkiye 2019 yılı mesleki itibar sıralaması ilk 50 meslek	59

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1.1. Osmanlı dönemi mahalle arası ahşap evleri	7
Şekil 1.2. 3. Murad fermanı	8
Şekil 1.3. Galata kulesi	9
Şekil 1.4. Bayezid kulesi.....	10
Şekil 1.5. İcadiye kulesi	10
Şekil 1.6. Gerçek Davut'un yaptığı didon-didon bozması ve çardaklı tulumba.....	11
Şekil 1.7. Semt tulumbacıları.....	12
Şekil 1.8. Askeri itfaiye	14
Şekil 1.9. Arabalı tulumba	14
Şekil 1.10. İlk motorlu su pompası	15
Şekil 1.11. Ödön Szechenyi.....	16
Şekil 2.1. Çalışan sayısına ve zamana bağlı yangına müdahale imkanları.....	27
Şekil 2.2. DHMİ kurtarma ve yangın istasyonu	30
Şekil 2.3. DHMİ ARFF personeli	31
Şekil 2.4. DHMİ itfaiyesi müdahale örneği.....	31
Şekil 2.5. İnsani Yardım Tugayı çalışması	32
Şekil 2.6. Jandarma Arama Kurtarma Taburu çalışmaları.....	33
Şekil 2.7. Sahil Güvenlik arama kurtarma çalışmaları	34
Şekil 2.8. Sahil Güvenlik arama kurtarma çalışmaları 2	35
Şekil 2.9. OSB itfaiye istasyonu	36
Şekil 2.10. Sakarya Büyükşehir Belediyesi 2. OSB itfaiye istasyonu.....	36
Şekil 2.11. Milli Saraylar itfaiye aracı	37
Şekil 2.12. Milli Saraylar itfaiye aracı 2	37
Şekil 2.13. Özel fabrika itfaiye aracı	38
Şekil 2.14. UMKE görev bölgeleri dağılımı.....	40
Şekil 2.15. UMKE arama kurtarma çalışması 1	40
Şekil 2.16. UMKE arama kurtarma çalışması 2	41
Şekil 2.17. Sivil toplum kuruluşu olan Kızılay yardım çalışması	42
Şekil 2.18. Vakıf statüsündeki İHH afet bölgesi çalışması.....	42

TÜRKİYE’DE İTFAİYE TEŞKİLAT KÜLTÜRÜ VE ÇEŞİTLİLİĞİNE GENEL BAKIŞ

ÖZET

Tez çalışmamızın ilk bölümünü oluşturan yerel yönetimlerde bulunan itfaiye teşkilatlarının Dünya ve Türkiye’deki kuruluşundan günümüze kadar olan tarihi, gelişmeleri, yapısı, hangi olay üzerine ve hangi kanuni düzenlemeler ile yapılandırıldığını araştırmak oluşturmaktadır. İtfaiye teşkilat tarihini araştırmaya başlarken önce tehdit unsuru olan ateşin bulunduğu ve insanoğlu tarafından kontrollü bir şekilde kullanılmaya başlandığı tarihlere ulaşılmıştır. Bu da bizi günümüzden yaklaşık olarak 2,5 milyon yıl ile 200.000 yıl öncesine dayanan uzmanlarca alt paleolitik dönem olarak adlandırılan eski taş devrine kadar ulaştırmıştır. Yangın ise ateşin yanma olayının kontrol dışına çıkması ile gerçekleşir. İtfaiye teşkilatlarının kurulduğu zamanlar ilk ve tek amacı yangınlara müdahale etmektir. Ancak daha sonraları görülmüştür ki bu yeterli olmamaktadır. Gelişen nüfus, sosyal yaşam, ticaret, depolama, taşımacılık, teknoloji gibi unsurlar beraberinde itfaiye teşkilatlarının görev ve sorumluluklarını arttırmıştır. İtfaiye teşkilatının müdahale ettiği bütün olaylar da afet olarak nitelendirilmektedir. İşte yangın gibi insan yaşamını durdurma noktasına getiren veya olumsuz şekilde etkileyen gerek insan gerek doğal yollarla meydana gelen sonucunda da can ve mal kayıplarına sebep olabilen durumlar afet olarak nitelendirilmektedir.

Çalışmamızın ikinci bölümünde de bireylerin etkilendikleri bu afetlere ülkemizde müdahale eden çeşitli kamu ve özel kurumlar bünyesinde çalışan veya vakıf ya da dernek statüsü altında birleşen gönüllü bireylerden oluşan organizasyon yapıları araştırılarak, kurulma alt yapısı ve tarihi ile birlikte olası afetlerde nasıl ve hangi çatı altında hizmet ettikleri açıklanmaya çalışılmıştır. Organizasyon yapıları ve afet içerisindeki rolleri anlatılmaya çalışılmıştır.

Üçüncü bölümde ise ülkemizde 30’u Büyükşehir olmak üzere 81 ilde yerel yönetimler çatısı altında Büyükşehir, il, ilçe ve belde yönetimleri altında hizmet veren itfaiye teşkilatlarının araç ve personel durumunu incelemek üzere ölçüt olarak kullanacağımız ülkenin en yoğun ticaret, ulaşım ve nüfus güzergahı üzerinde olan İstanbul, Kocaeli, Sakarya Büyükşehir Belediyeleri itfaiye teşkilatları ile başkentimiz Ankara Büyükşehir Belediyesinin itfaiye teşkilatını, bunlara ilave olarak ta 2023 yılı başlarında yaşamış olduğumuz büyük afetin merkezi olan Kahramanmaraş ilimizin Büyükşehir Belediye itfaiye teşkilatlarının durumunu araştırarak yönetmelikte istenilen sayıları hangi ölçüde karşıladıkları incelenmiştir.

Dördüncü bölümde köklü bir geçmişe sahip olmasına rağmen hala ülkemizde meslek sınıfı olarak görülmeyen itfaiyeciliğin eğitim öğretim kurumlarında branş eğitimi olarak hangi düzeyde ve kurumlarda eğitiminin verildiği araştırılmıştır. Araştırma sonucunda Millî Eğitim Bakanlığına bağlı lise ve Yüksek Öğretim Kurumuna bağlı üniversite düzeyinde birçok kurumda meslek bölümlerinde branş eğitimi olarak verildiği görülerek müfredat yapıları incelenmiştir.

Beşinci bölümde Dünya’da ve Türkiye’de meslek sınıflandırmaları ve biçimleri araştırılmıştır. Dünya’da çalışma standartlarını belirlemek, çalışma yaşamında hakları gözetmek, insana yakışan iş fırsatlarını özendirme, sosyal korumayı ve çalışma yaşamındaki diğer hususları irtibatlandırarak meslek sınıflandırmasını yapan Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından yapılan meslek sınıflandırmaları incelenmiştir. Türkiye’de ise bu uygulamayı ilk defa gerçekleştiren Öğretim Üyesi Doç. Dr. Lütfi SUNAR tarafından yürütülen Toplumsal Yapı Araştırmaları Programı kapsamında 2014 ve 2019 yıllarında gerçekleştirilen Türkiye’de Çalışma Hayatı ve Meslekler konulu araştırma incelenmiştir. Burada itfaiyecilerin yaptığı işin itfaiyecilik terimi adı altında Türkiye’deki sıralaması görülmüş ve değerlendirilmiştir.

Altıncı bölümde ülkemizin yasama organı olan Türkiye Büyük Millet Meclisinde milletvekillerimiz tarafından geçmişten günümüze itfaiyecilik adına verilen kanun teklifleri araştırılmıştır. 1996 yılından günümüze kadar itfaiyecilik ile ilgili 53 kanun teklifi verildiği görülmüştür. Bu kanun tekliflerinin 15 tanesinin halen komisyonlarda inceleme durumunda olduğu, diğer verilen tekliflerden şimdiye dek 4 tanesinin yasalaştığı anlaşılmıştır. Verilen kanun tekliflerinin 13 konu başlığı altında toplandığı görülmüştür.

Son bölümde ise bütün yapılan araştırmalar ışığında sonuç ve öneri kısmı oluşturularak ülkemizde meslek sınıfı olarak nitelendirilmeyen itfaiyeciliğin karşılaşılan sorunları irdelenerek çözüm yolları oluşturulmuş, meslek sınıfı olması ve gelişimi ile ilgili öneriler sunulmuştur.

OVERVIEW OF FIRE ORGANIZATION CULTURE AND DIVERSITY IN TÜRKİYE

SUMMARY

The first part of our research aims to investigate the history, development, structure, and legal regulations that have shaped the fire departments in local governments in the world and in Türkiye, including the events and laws that led to their establishment up to the present day. When we started to research the history of the fire department, we first reached the dates when fire, which was a threat, started to be used by humans in a controlled manner. This led us back to the ancient stone age, which is also called the Lower Paleolithic period by experts and dates back approximately 2.5 million to 200,000 years ago. However, fire becomes a disaster when it goes out of control. At the time when fire departments were established, their only and primary purpose was to intervene in fires. However, it was later realized that this was not enough. Factors such as increasing population, social life, trade, storage, transportation, and technology have increased the duties and responsibilities of fire departments. All incidents that the fire department intervenes in are considered as disasters. Situations that can cause loss of life and property, both through human and natural causes, and which can bring human life to a standstill or negatively impact it, such as fire, are considered disasters.

The second part of our study aims to investigate the organizational structures composed of individuals working within various public and private institutions that intervene in the disasters that affect individuals in our country, or individuals who unite under the status of foundation or association, and to explain how and under which umbrella they serve in possible disasters, along with their establishment infrastructure and history. The organizational structures and their roles within disasters are described.

The third section examines the vehicle and personnel situation of the firefighting organizations serving under the umbrella of local administrations in 81 provinces, including 30 metropolitan cities in our country, using Istanbul, Kocaeli, and Sakarya metropolitan municipality firefighting organizations located on the country's busiest trade, transportation, and population route, as well as the Ankara metropolitan municipality firefighting organization, and the firefighting organizations of Kahramanmaraş metropolitan municipality, which was the center of the major disaster we experienced at the beginning of 2023, as a criterion. It is analyzed how well they meet the numbers required by the regulations.

The fourth chapter investigates the level and institutions where firefighting, which still is not considered as a profession in our country despite its longstanding history, is taught as a vocational education in educational institutions. As a result of the research, it is seen that vocational education is provided as a specialized training in many institutions at the high school and university level under the Ministry of National Education and the Higher Education Institution, and their curricula are examined.

In the fifth section, classifications and forms of professions were researched both in the world and in Türkiye. The International Labour Organization, which determines

working standards, protects rights in the workplace, encourages humanly work opportunities, connects social protection and other issues in the workplace, was examined in terms of the professional classifications it has made. In Türkiye, the research on Working Life and Professions conducted by Assoc. Lütfi SUNAR within the framework of the Social Structure Research Program, which first realized this application in Türkiye, in 2014 and 2019 was examined. Here, the ranking of the work done by firefighters under the term "firefighting" in Türkiye was seen and evaluated.

In the sixth chapter, legislative proposals related to firefighting presented by our members of parliament in the Grand National Assembly of Türkiye from past to present have been investigated. It was observed that 53 legislative proposals related to firefighting have been presented from 1996 to the present day. It was found that 15 of these proposals are still under review in committees, and 4 of the proposals have been enacted into law. It was observed that the legislative proposals were grouped under 13 subject headings.

In the final chapter containing conclusions and recommendations, solutions have been proposed for the current problems of the fire department and the possible steps to be taken in case of restructuring.

It has been suggested that the deficiencies in the implementation of the de facto service increment for the civil servants serving in the organization for years can be prevented with a simple legal regulation.

The service grades of the civil servant personnel working in the fire department result in some personnel receiving fixed overtime pay, while some receive field compensation every three months. Some personnel, despite being in the technical service class due to their education and job duties, also cannot receive field compensation. In fact, all personnel perform the essential and continuous services of the department, yet some are able to benefit from monthly fixed overtime pay while others cannot. Although the law and regulations state that personnel working in the fire department shall receive monthly fixed overtime pay for actual work performed, the distinction between other personnel in the fire department cadre and support personnel who may be employed to support the service causes confusion in interpretation and creates a problem. It is suggested that this problem can be solved by clearly defining the meaning of these expressions in the law and regulations.

In the fire department, personnel with different statuses are employed. According to the law, public services are carried out by civil servants, contracted personnel, temporary personnel, and workers. Under the provisions of the legislation, no disciplinary record can be prepared for state officials who work on a contractual or labor basis, and they cannot act as superiors for civil servants. However, contrary attitudes are displayed in practice. In addition, despite performing a job that is at least as difficult and risky as that of the police and military, the different statuses and salaries of those working in the fire department create a conflicting situation, causing dissatisfaction and unrest among employees. It is suggested that only civil servants be employed in accordance with the normative staff in the department, and that they be admitted through the centralized exam system after graduating from relevant schools, which will ensure merit-based and efficient employment.

In addition, it has been observed that civil servant personnel in the fire department are subjected to unfair treatment compared to their counterparts based on the last rank they can be appointed to, and a legal regulation has been proposed to resolve this issue.

Other issues expected to be resolved include:

- Ensuring unity of vehicle, equipment, clothing, and gear in all fire departments in Türkiye,
- Providing all personnel with crime scene investigation training and maintaining realistic statistical data through automation system and equipping personnel with body/camera helmets,
- Accelerating voluntary activities by providing equipment and gear support,

As a permanent solution proposal, it has been suggested to establish a general directorate under AFAD (Disaster and Emergency Management Authority) by transferring working personnel to a new service class, and to establish a fire engineering department at universities to train managers, in addition to the aforementioned items.

1. GİRİŞ

İtfaiye teşkilatını kavramsal ve tarihsel olarak incelemeye başlarken öncelikle yaşadığımız topraklara bu kavramların geldiği tarihlere ve hangi olay üzerine itfaiyecilik işlevine ihtiyaç duyulduğuna bakmak gerekir. Teşkilatın temelinde yer alan bu unsurların ne anlama geldiğini açıklayalım.

1.1. Kavramlar

İtfaiye kelimesi itfa kökünden gelmektedir. Türk Dil Kurumu'na (TDK) baktığımızda itfa kelimesi sönm, söndürme anlamlarına gelmektedir. Kökeni Arapçadır. Teşkilat kelimesi de yine Arapça kökenli olup örgüt anlamına gelmektedir. İtfaiye; Arapça kökenlidir ve yangın söndürme kuruluşuna verilen genel addır. Yangın kelimesi birçok kaynaktan zarara yol açan büyük ateş veya kontrol dışına çıkmış yanma olayı olarak tanımlanmıştır. AFAD'a göre yangın; maddenin yeterli derecede ısı ve oksijen ile birleşmesi ile meydana gelen kimyasal şekil değişikliği olayıdır (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, 2022). Yanma; yanıcı maddenin tutuşma sıcaklığında oksijen ile meydana getirdiği ekzotermik zincirleme kimyasal reaksiyondur (Tüm İtfaiyeciler Birliği, 2022). Ateş ise Farsça kökenli olup; yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla beliren ısı ve ışık, od, nar olarak tanımlanmıştır (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2022). İtfaiyeci ise bu teşkilatta kendisine verilen görevleri yasal hükümler çerçevesinde gerçekleştiren kişidir.

1.2. Tarihçe

İtfaiye tarihini araştırmaya başladığımızda öncelikle tehdit unsuru olan ateşin ne zaman bulunduğu ve insanoğlu tarafından kullanıldığına bir bakmak gerekir. Gezegenimiz Dünya'nın birçok kaynaktan yapılan araştırmalarda 4,5 milyar yılı aşkın bir geçmişe sahip olduğu görüşü ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan fosillerden yapılan incelemelere göre ilk insan topluluklarının Güney ve Doğu Afrika'da yaşadığı tespit edilmiştir. Yapılan araştırmalar ise ateşin insanoğlu tarafından eski taş devrinin ilk alt devri olarak kabul edilen, uzmanların alt paleolitik dönem olarak sınıflandırdıkları bir dönemde kontrollü biçimde kullanılmaya başlandığını işaret etmektedir. Bu dönem yaklaşık olarak günümüzden 2,5 milyon yıl ile 200.000 yıl öncesine kadar bir süreyi ifade etmektedir (Ankara Üniversitesi Açık Ders Notları, 2022).

Yangın aynı deprem, sel, heyelan gibi bir afettir. İnsan yaşamını sekteye uğratan veya durdurma noktasına getiren insanların etkisiyle ya da doğal sebeplerden kaynaklı meydana gelen can ve mal kayıplarına sebep olan durumlara afet denilmektedir (Uygun & İnal, 2019). Afetler bazen doğal sebeplerle bazen de doğal olmayan sebeplerle meydana gelmektedir. Yangın ise bu manada değerlendirildiğinde her iki şekilde de meydana gelebilmektedir. Meydana gelen her ürün veya oluşum bir ihtiyaç üzere doğmuştur. İşte itfaiye örgütlenmesi de bu yangın olayını ortadan kaldıracak veya kontrol altına alabilecek kişi veya kişilerin, bunlarında bir araya getirdiği sistemsal bir örgütlenme şekliyle beraber itfaiye fikrini ortaya çıkarmıştır. İtfaiye kavramı çıkan yangınları söndürmek için ortaya atılan bir ifade olarak karşımıza çıksa da günümüzde her türlü arama kurtarma faaliyetlerinde de vazgeçilmez bir konumdadır. İtfaiyecilik teşkilatını tanımlamak gerekirse can ve mal güvenliğini korumakla yükümlü birçok yerde 7/24 saat esasına dayalı görev yapan, doğal veya insan kaynaklı afetlere müdahale etmenin yanı sıra arama kurtarma faaliyetlerinde de çalışan bir meslek biçimidir (Berkdemir, 2012).

1.2.1. Dünya’da ilk itfaiye teşkilatı

Tarih sahnesine baktığımızda ulaştığımız en eski yangın söndürme kurumu Antik Roma’da karşımıza çıkmaktadır. Roma’da kaynaklara göre Marcus Egnatius Rufus isimli şahıs kölelerini yangın söndürme işlemlerinde ücretsiz bir biçimde kullanmış, bunlar kovalarla zincir halinde yangınlara müdahale etmişlerdir. Ancak sistemli şekilde kamuya ait bir örgütlenme biçimi İmparator Augustus döneminde milattan önce 24 yılında karşımıza çıkmaktadır. İmparator başta 600 kişilik köle grubunu şehrin belirli noktalarında yedi istasyona dağıtarak bu işlemi başlatmıştır. Daha sonraları köleler ve Romalılardan oluşan bu sayı 7000’e kadar çıkmıştır. Bu örgüte nöbetçiler birliği anlamına da gelen “Corps of Vigiles” (Şehrin Bekçileri) adı verilmiştir. Bu birlikler şehrin önemli noktalarında nöbet tutarak ve devriye atarak herhangi bir yangın çıktığında kısa sürede olaya müdahale etmeyi amaçlıyorlardı (Arkeoloji.biz, 2022).

1.2.2. Amerika’da itfaiye teşkilat tarihi

Amerika’da itfaiye teşkilatının kurulduğu nokta olarak New York şehri ortaya çıkmaktadır. Bu teşkilatın organizasyon ve teknik imkanlar bakımından dünyanın en büyük teşkilatı olduğu söylenebilir. Daha önceleri yoğun şekilde Flamanların yaşadığı bir şehir olan New York o zamanlar New Amsterdam olarak adlandırılıyordu. 1648 yılında burada bir itfaiye yönergesi oluşturulmuş ve bu teşkilatın oluşum tarihi olarak

kabul görmüştür. Şehrin erkekleri arasından sekiz kişilik ekipler hazırlanmış ve bunlar devriye atarak nöbet tutmuşlardır. 1664 yılına gelindiğinde buradaki nüfusun çoğunluğunun İngilizlerin eline geçtiği ve bu dönemden itibaren New York ismi ile adlandırıldığı kayıtlardan anlaşılmıştır. Daha önceleri kanca, kova ve merdivenler ile çıkan olaylara müdahale edilirken 1731 yılında Londra'dan getirilen ve elle çalıştırılan iki adet pompa ile teşkilat güçlendirilmiştir. Pompalar Amerikan tarihinde kullanılan ilk itfaiye araçlarıdır. Şehirde ilk itfaiye istasyonu 1736 yılında kurulmuştur. 16 Aralık 1737 yılında koloni meclisi 30 kişiyi askerlik muafiyeti karşılığında görevlendirerek New York itfaiye teşkilatını kurmuştur. 1865 ve 1870 yıllarında çıkarılan yasalarla bugünkü teşkilatın iskeleti oluşturulmuştur. Buharlı araçların ortaya çıkmasıyla birlikte pompaları elle taşıma zorunluluğu bitmiş, 1909 yılında ise ilk motorlu itfaiye aracı envantere girmiştir. 1911 yılında itfaiye koleji, takip eden süreçte 1912 yılında Yangın Önleme Bürosu kurulmuştur (Kılıç, 2010).

1.2.3. Avrupa'da itfaiye teşkilat tarihi

Avrupa'da itfaiye teşkilatının kurulmasında özellikle iki şehir dikkat çekmektedir. Bunlar Londra yani günümüz İngiltere ve Galler toprakları ile Amsterdam / Hollanda topraklarıdır.

İlk olarak Britanya yani günümüz adıyla İngiltere; o dönemler Roma İmparatorluğu hakimiyeti altında olduğundan İmparator Augustus döneminde oluşturulan itfaiye örgütlenmesi 400'lü yıllarda Roma'nın çekilmesi ile varlığını kaybetmiştir. 1066 yılında burayı işgal eden Normanlar tarafından yayımlanan yasaknameler ve her gece çalınan çan ile ocakların söndürülmesi hatırlatılarak yangınlara karşı önlem alınması sağlanıyordu. 1666 yılında meydana gelen Büyük Londra Yangını şehrin %83'ünü yok etmiştir. Dönemin kralı 2. Charles bir yasa çıkartarak radikal kararlar almış, alınan kararlar birçok konuda düzenleme getirmiştir. Kent dört ana bölgeye ayrılarak her bir bölgede 800 kırba, 50 merdiven, 24 kazma ve 40 kürek bulundurulması zorunluluğu getirilmiştir. Bunlara ilave olarak Hollanda'dan tulumba ithal edilmiştir. 1681 yılında ilk sigorta şirketi Londra'da kurulmuştur. Sigorta şirketleri 1708 yılına kadar sadece konutları sigortalarken bu tarihten sonra her türlü taşınmazı sigorta dahiline almıştır. Zararları azaltmak adına yönetimden evlerin taş olarak inşa edilmesiyle ilgili yasa çıkarılması için önerilerde bulunulmuş ilave olarakta her sigorta şirketi kendi itfaiyesini kurmuştur. Sigorta şirketleri sadece kendi müşterileri olan vatandaşlara itfaiye hizmeti sunuyorlardı. Gelen tepkiler ve sigorta şirketlerinin adına birleşmenin

getireceği maliyet azalışı sonucu 1833 yılında bütün şirketler birleşmişlerdir. Sigortaların birleşmesi sonucu daha çok malzeme stoklanabilecek alanlar oluşturulabilmiş bunun sonucunda ekonomide bir düzelme gözlemlenmiştir. 13 istasyon ve tam saatli çalışan personeller ile bir itfaiye teşkilatı oluşturulmuştur. 1861 yılında çıkan büyük yangın sonucu sigorta şirketlerinin primleri aşırı derecede yükselmiş ve ne şirketler ne de vatandaşlar bu yükü kaldıramaz duruma gelmiştir. Hükümet ile gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde 1 Ocak 1866'da belediye itfaiye teşkilatı kurulmuştur. 1902 yılında yapılan modernizasyon çalışmaları ile örgüt Londra İtfaiye Teşkilatı adını almıştır. 1938 yılında itfaiye yasası çıkarılmış ve birçok noktada istasyon kurulmuştur. 1941 yılında savaş nedeniyle yasal bir düzenleme yapılmıştır. Son olarak 1 Nisan 1974'te yerel yönetimler çatısı altında kapsamlı bir düzenleme yapılmış ve örgüt bugünkü halini almıştır.

Ticaretin yoğun olduğu Hollanda'ya baktığımızda ise Oranj hanedanlığından William tarafından 1578 yılında İspanyol egemenliğine son verilmiştir. Daha sonra yapılan düzenlemeler ile kentin ticaret hacmi arttırılmış ve bunun sonucunda 17. Yüzyılda kentin nüfusu hızlı bir şekilde artmıştır. 1403 yılında halkı bilgilendirmek ve ceza yaptırımlarını bildirmek amacıyla yasakname yayımlanmış sonrasında ise 1481 yılında yönetmelik çıkartılarak halkın yangınlarda nasıl davranması gerektiği ve ne kullanması konusunda bilgi verilerek dönemin kullanılan malzemelerinin teknolojiden uzak olduğu konusunda bizlere bilgiler verilmiştir. 1421, 1452 ve 1652 yıllarında çıkan yangınlardan büyük ölçüde etkilenen Hollanda bu son yangından sonra Nuernberg'ten el tulumbaları ithal etmiştir. Alınan bu 54 tulumba 15 metre uzağa su basabilmesi ile bu anlamda döneminin en ileri teknolojisi idi. Almanya bu konuda hayli ilerleme katetmişti. Hollanda'nın ünlü ressam ve bilim adamı Jan van der Heiden çalışmaları ile tulumba teknolojisini geliştirmiş ve 1672 yılında ilk defa hortum kullanılmaya başlanmıştır. Bu çalışmaları sonucunda Heiden Amsterdam yangın tulumbaları mühendisliğine atanmıştır. Heiden tulumbaları birbirine bağlayarak aynı anda çalışabilir, püskürtülebilir ve taşınabilir olmasını sağlamıştır. Bu gelişmeler sonucu Heiden tarafından Hollanda'nın ilk itfaiye teşkilatı kurulmuştur. 1866 yılında İngiltere'den buharlı tulumbalar ithal edilmiş ve gönüllü itfaiye ekipleri oluşturulmuştur. Bu tarihte 120 kişiden oluşan grup dokuz hizmet bölgesine ayrılmış ve telgraf sistemiyle haberleşme oluşturulmuştur. 1874 yılında yayımlanan yönetmelik ile yeni Amsterdam İtfaiye Teşkilatı kurularak eğitimi ve donanımıyla Avrupa'nın en

iyisi konumuna gelmiştir. 1895 yılında ilk Uluslararası Yangın Hizmetleri Kongresi Amsterdam’da toplanmış ve başkanlığına buradan bir kişi seçilmiştir. Hollanda İtfaiye Teşkilatı 1900 yılında ilk elektrikli tulumları, 1906’da kendi kendine çalışan buharlı pompaları ve 1916’da petrol ile çalışan pompaların kullanımına başlanmıştır. Birinci Dünya Savaşı sonrasında teşkilata on iki motorlu tulum ve dört döner merdiven kazandırılmıştır. Çift frekanslı radyo şebekesi ve telefon ağı ile haberleşme sistemi güçlendirilmiştir. Teşkilata 1930 yılında sürat botları kazandırılmış ve 1973 – 1980 yılları arasında yapılan düzenlemeler ile bugünkü Hollanda İtfaiye Teşkilatı oluşturulmuştur (Tural, 2004).

Fransa Paris’te 1254 yılında burjuva devriyesi adı altında bir ekip yarısı burjuvalardan diğer yarısı da halkın içinden olan diğer gönüllülerden oluşuyor ve polis teşkilatı altında olaylara müdahale ediyorlardı (Berkdemir, 2012). Burjuvalar; köylü, işçi ya da soylu sınıfına dahil olmayıp, statüsünü ve gücünü eğitiminden işveren konumundan veya zenginliğinden alan kentli kişilerdi (Bezci, 2022). Ancak itfaiye olarak teşkilatın kurulması ise 15. Yüzyılda gerçekleşen Yüzyıl Savaşları sırasında çıkan birkaç büyük yangın sonrasında 1716 yılında olmuştur (Saraç, 2019).

1344 yılında İtalya’nın Firense şehrinde ilk defa nizami bir itfaiye teşkilatı kurulmuştur (Berkdemir, 2012).

Bu ülkelerin dışında örgüt anlamında ilk defa itfaiye teşkilatının kuruluş yıllarına ulaşılan bazı ülkeler şunlardır; Avustralya Virginia’da 1782 yılında, Kanada Ottawa’da 1838 yılında, Almanya Berlin’de 1851 yılında, Çin Hong Kong’da 1868 yılında, Luxemburg’da 1922 yılında ve Moğolistan Ulan Batur’da 1922 yılında itfaiye teşkilatları kurulmuştur (Saraç, 2019).

1.2.4. Japonya’da itfaiye teşkilat tarihi

İkinci Dünya Savaşından önce Japonya’da Tokyo İtfaiyesi polis teşkilatına bağlı birim olarak görevini sürdürüyordu. 1947 yılında itfaiye ile ilgili özel bir özel kanun çıkarılarak teşkilat belediyelerin sorumluluğuna verilmiştir. 1948’de belediye bünyesinde bulunan yetki ve sorumluluklarını belirleyen bir düzenlemeye gidilmiştir. 1960 yılında İçişleri Bakanlığı’na bağlı İtfaiye Teşkilatı Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Bu birim itfaiye teşkilatları arasındaki düzenlemeleri, iş birliğini, standartları ve koordinasyonu sağlamaktadır. Bu Genel Müdürlük 28 Şubat 1958 – 17 Haziran 2009 yılları arasında İçişleri Bakanlığı’mıza bağlı faaliyetlerini yürüten Sivil

Savunma Genel Müdürlüğü ile benzer yapıdadır (Kılıç, 2010). Türkiye’de bu kurum 29 Mayıs 2009 tarih ve 5902 Sayılı Kanun’un 17 Haziran 2009’da Resmî Gazete’de yayımlanmasıyla Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı’na (AFAD) dönüşmüştür. AFAD; İçişleri Bakanlığı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğü ve Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüklerinin yerine kurulan afet ve acil durum yönetim kurumudur. İçişleri Bakanlığı’na bağlı olarak faaliyetlerini yürütmektedir (Resmi Gazete, 2009). Japonya İtfaiye Genel Müdürlüğü sekiz bölümden oluşmuş olup; Yangın Araştırma Enstitüsü, Yangın Koleji ve Yangın Konseyi de bu birime bağlanmıştır. Tokyo’da 1948 yılında İtfaiye Organizasyon Kanunu ile gönüllü itfaiyecilik birimi kurulmuştur. 1967 yılında ise Tokyo İtfaiyesi Hava Birliği kurulmuş olup, o dönemde envanterinde 10 helikopter ile hizmet vermektedir. Tokyo İtfaiyesi genel olarak; idari işler bölümü, personel bölümü, yangına müdahale bölümü, doğal afetler bölümü, ambulans bölümü, yangın önleme bölümü, halkla ilişkiler ve eğitim bölümü, levazım bölümü, yangın akademisi ve itfaiye istasyonları bölümlerinden oluşmaktadır (Kılıç, 2010).

1.2.5. Osmanlı dönemi itfaiyesi

İstanbul’da Bizans İmparatorluğu döneminde kayıtlara geçen ilk büyük yangın 1203 yılında 4. Haçlı Seferi sırasında işgale gelen Latinlerin çıkardığı yangınlardır. Günlerce sürdüğü kayıtlara geçmiştir (Eyice, 2006). Osmanlı İmparatorluğu döneminde de İstanbul’da çokça yangın çıkıyordu. Bunun altında yer alan ana sebep dönemin kent mimarisine dayanmakta idi. Çünkü 1509 Eylül ayında yaşanan büyük depremden sonra binalar ahşap olarak yapılmaktaydı. Ahşap evlerin mimari özelliği gereği saçaklar, balkonlar ve pencere çıkmaları yani cumbalar yapılıyordu. Saçaklar yangınlarda alevlerin diğer evlere hızla yayılmasına yardımcı oluyor, cumbalar ve balkonlar ise malzeme geçişine engel oluyordu. Evlerin düzensiz ve sık olmasının nedeni ise yerleşimin sur dışına taşmasının önüne geçmek idi. Bunun sonucu olarak sokaklar dar, evler ise çoğu zaman bitişik nizam oluyordu. Yapıların ahşap olmasının bir diğer nedeni isyan zamanlarında taş yapıların isyancılara siper olduğu görüşü idi. Sadece cami, saray ve bazı devlet görevlilerinin evleri taş olarak inşa ediliyordu. Yangınlara karşı alınan önlem ve yayımlanan fermanlara rağmen bu aksiliklerin önüne geçilememiş, 17 ve 19. Yüzyıllar arasında İstanbul’da 109 büyük yangın kayıtlara geçmiştir (Tural, 2004).

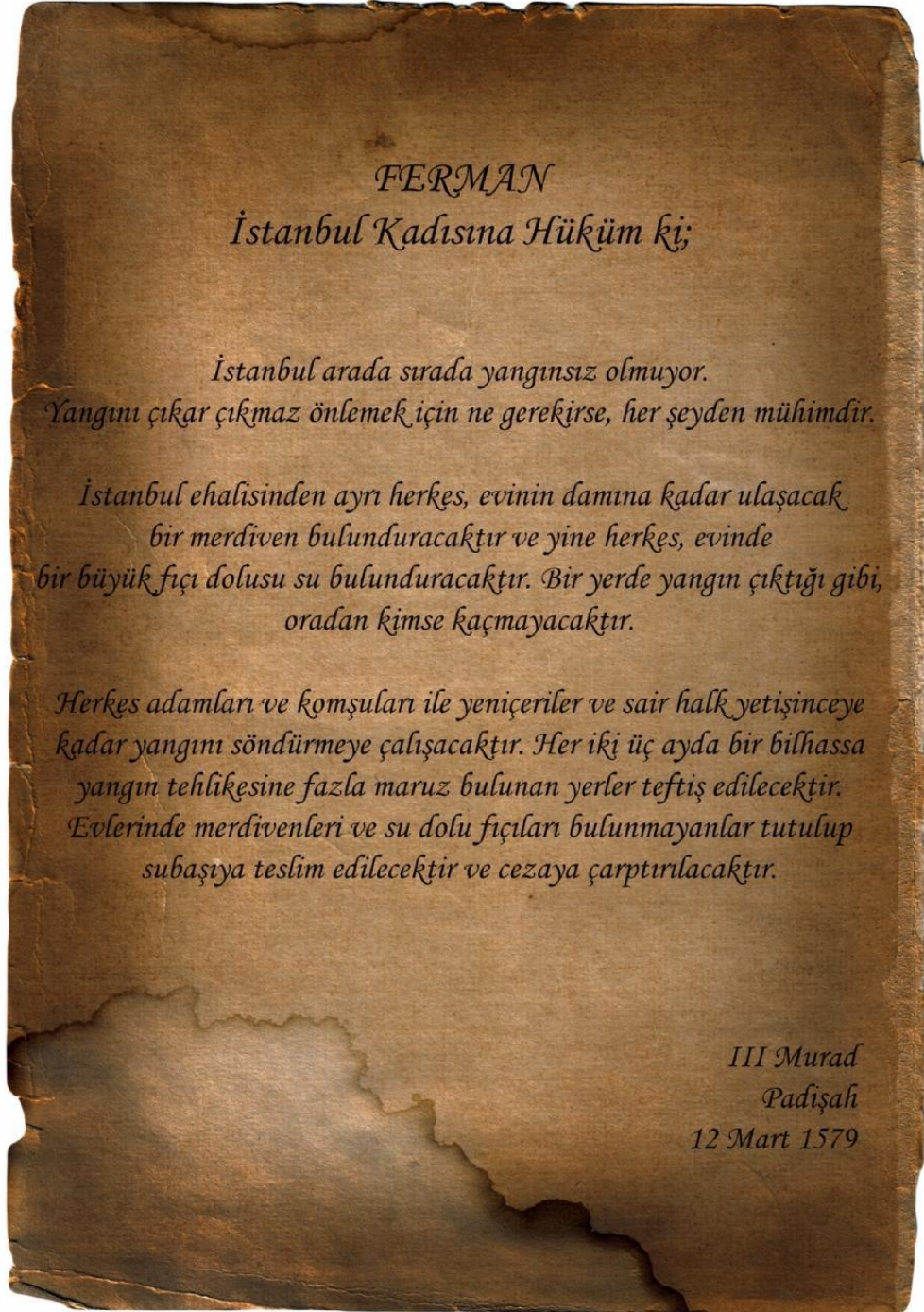
Herhangi bir yerde başlayan yangın rüzgârın da etkisiyle kısa sürede yayılmakta böylelikle yangın sadece başladığı noktayı değil komşu binaları, mahalleyi hatta semti bir çembere alırdı. Dönemin ticaret merkezi olan ve gemilerin tamirat işlerinin de yapıldığı Cibali’de başlayan yangın Unkapanı’na doğru ilerleyerek Fatih semtine sıçrar veya Haliç girişinde başlayan yangın hava koşulları sebebiyle Sultanahmet tarafından Kapalıçarşı’ya ulaşır sonuçta kentin ticaretine büyük zarar verirdi (Yurt Ansiklopedisi, 1982).

Şekil 1.1. Osmanlı dönemi mahalle arası ahşap evleri

Ülkemizde itfaiye teşkilatının kuruluşu ile ilgili geçmişten günümüze yapılan araştırmalar bizi 18. Yüzyıla götürmektedir. Bu zamana kadar yangına müdahale de ihbar anında işini bırakarak olay yerine koşan devlet görevlileri ve halktan gönüllü olan vatandaşların gayretleri ile müdahale ediliyordu. Teşkilatın kuruluşundan önce yangın ile ilgili birçok kez halkı bilinçlendirmek ve uyarmak için ferman çıkarılmıştır. 1512-1520 Yılları arasında Yavuz Sultan Selim müdahale işlemlerinde belirsizliği önlemek amacıyla Yeniçeri Ocağı’nın bir bölümü olan Acemioğlanları görevlendirmiştir. Yavuz Sultan Selim’in torunu olan Sultan 2. Selim Dönemi’nde (1566-1574) Eminönü’nde bulunan Yahudi mahallelerinde 1569 yılında büyük bir yangın çıkar ve bu yangında birçok ev ve işyeri kül olur. Fermanla her evde merdiven ve içi su dolu fiçi bulundurulması buyrulur. Yangınların çıkış nedenlerinin büyük bir

çoğunluğunun ocak ve baca olduğu görülünce Rumeli'den gelen acemi ustalara bu işlerin yaptırılmaması istenir. Yine başka bir ferman ile Sultan 3. Murat 12 Mart 1579'da merdiven ve fiçiya ilave olarak herkesin yangın söndürme işlemine yardım etmesini ve tehlikeli yerlerin görevlilerce kontrol edilmesini ister (Tanyıldız, 2020).

Şekil 1.2. 3. Murad fermanı

Tedbirlere ilave olarak daha sonraki yıllarda mevcutta bulunan Galata Kulesi yangın gözetleme ve ihbar kulesi olarak değerlendirilir.

Şekil 1.3. Galata kulesi

528 yılında İmparator Anastasios tarafından inşa ettirilen Galata Kulesi bu tarihten itibaren çeşitli amaçlarla kullanılmış olsa da 1717 yılından itibaren gözetleme kulesi olarak kullanılmıştır. Bu kuleye ilaveten yangın gözetleme ve olası olaylarda ilgililere haber verilebilmesi için 1749 yılında Bayezid kulesi inşa edilir. Bayezid ve Galata kulelerinden boğaz kıyılarının görülememesi sonucu 19.yüzyıl ortalarında Anadolu Yakası Vaniköy sırtlarında İcadiye kulesi yaptırılır. Bu kule ile Beşiktaş'tan Sarıyer'e kadar bütün Rumeli yakası ve sahil kesimi gözetlenmiş olur. İcadiye kulesi 1911 yılında itibaren Kandilli Rasathanesi olarak kullanılmaktadır. Olası bir yangında bu

kulelerden lamba, bayrak, sepet ve dahi hava sisli olduğunda top atışıyla haber verilmiştir (Saraç, 2019).

Şekil 1.4. Bayezid kulesi

Şekil 1.5. İcadiye kulesi

Osmanlı döneminde kayıtlara geçen ilk büyük yangın 1539'da meydana gelen Zindankapısı yangınıdır. Bu tarihten sonra olan başlıca büyük yangınlar ise; 1554'te Ayasofya Cami yakınlarında, 1560 yılında Galata, 1569 yılında Yahudi mahallesinde, 1660 yılında Haliç, 1750 yılında Küçükpazar, 1633-1718-1756-1782 ve 1833 yıllarında Cibali, 1826-1865 yıllarında Hocapaşa, 1854 yılında Aksaray, 1871 yılında Beyoğlu, 1872 yılında Edirnekapi, 1873 yılında Büyüklanga ve Kuzguncuk, 1874 yılında Galata ve Samatya, 1889 yılında Üsküdar, 1903 yılında Maltepe, 1908 yılında

Fatih, 1911 yılında Aksaray, 1915 yılında Tophane-Cihangir ve 1918 yılında Cibali-Fatih'te çıkan yangınlardı (Saraç, 2019).

Avrupa'da 17. Yüzyıldan itibaren kullanılmaya başlayan tulumbanın Osmanlı'da ilk kullanılması ise Gerçek Davud adıyla anılan, aslen Fransız olup tulumbacıların piri kabul edilen ve sonradan müslüman olan kişi tarafından gerçekleştirilmiştir. Asıl adının David olduğu tahmin edilmekle birlikte mühendislikte mahir olduğu bilinmektedir. Gerçek Davud bir süre Hollanda'da yaşamış ve sonra Galata'ya yerleşerek donanmada görev yapmıştır. Bu görevinde de üstün yararlılıklar göstermiştir. Şahit olduğu kalyon yangını sonucunda 1714 yılında yangın tulumbası icat etmiş ve bu tulumbayı 1718 yılında Tüfenkhane ve Tophane'de çıkan yangınlarda kullanma fırsatı bulmuştur. Halk arasında o dönem İstanbul'da gayrimüslimlere özellikle de Fransızlara didona lakabıyla hitap edildiğinden dolayı Gerçek Davud'un icat ettiği bu yangın tulumbasına buradan çağrışımla didon adı verilmiştir. Bu tulumba sadece var olan suyu olay yerine basıyor ve ağırlığı 120 kilogramı buluyordu. Daha sonra emme basma sistemine dönüştürülen ve yapısı itibariyle hafifletilen tulumbaya da didon bozması denmiştir (Saraç, 2019).

Şekil 1.6. Gerçek Davut'un yaptığı didon-didon bozması ve çardaklı tulumba

Osmanlı'da ilk defa teşkilatlanma anlamında itfaiye 1720 yılında Yeniçeri Ocağı çatısı altında kurulmuş ve Dergâh-ı Ali Tulumbacı Ocağı adı verilmiştir. Teşkilat kurulmadan önce çıkan yangınlardan tüm ümera yani sadrazam, vezir, beylerbeyi, sancakbeyi, subaşı gibi tüm yetkililer sorumlu tutulurdu. Hatta çoğu zaman padişahta yangın yerinde bulunur ve söndürme işlerine bizzat diğer yetkililer ile müdahale ederdi (Karal, 1988). Gerçek Davud ise gösterdiği bu yararlılıklarla 3. Ahmed'in Sadrazamı

Damat İbrahim Paşa tarafından 1720 yılında geçirildiği tulumbacı ocağının başına 1733'teki ölümüne kadar tulumbacıbaşı olarak sevk ve idare etmiştir. Vaka-i Hayriye olarak adlandırılan olay sonucunda Yeniçeri Ocağı Haziran 1826 yılında 2. Mahmut tarafından kaldırılır dolayısıyla Tulumbacı Ocağı da lağvedilmiş olur. Bu olaydan tam 48 gün sonra Hocapaşa da bir yangın çıkar ve büyük hasara yol açar. 1826-1828 yılları arasında çıkan olaylara sadece gönüllü semt tulumbacıları müdahale eder (Saraç, 2019). Gönüllü semt yani mahalle tulumbacıları tıpkı Yavuz Sultan Selim'in Yeniçeri Ocağını görevlendirmesinden önceki süreçte olduğu gibi müdahale işlemine devam etmiş ve ne denli fonksiyonel olduklarını göstermişlerdir. Semt tulumbacılarının başına mahalle ihtiyar heyeti bir reis seçerdi. Reis gönüllüleri yönlendirirdi. Semt tulumbacıları devlet veya belediyeden maaş almaz, mahalle halkından toplanan paralar kendilerine verilirdi. Devlet ve belediye ise bu vatandaşlardan herhangi bir vergi almaz, senede bir kat elbise ile günde birer çift ekmek vererek ve yatacak yer temin ederek hizmetlerinin karşılığı görmeye çalışırlardı (Ergin, 1995). Semt tulumbacıları yetersiz kalınca Yeniçeri Ocağı yerine kurulan Asakir-i Mansure-i Muhammediye Ordusu içerisine 1828 yılında yangıncı taburu oluşturulur. Bu taburun başına disiplinden kopmayan emekli subaylar getirilerek, yarı askeri sistemde müdahale işlemleri yürütülmeye devam eder (Saraç, 2019).

Şekil 1.7. Semt tulumbacıları

1877 yılında çıkarılan Dersaadet Belediye Nizamnamesi ile şehremaneti adıyla belediye idaresi kurulunca her dairede tulumba ve diğer malzemelerin

bulundurulmasına, halkın arasından gönüllüler ile idarenin görevlendireceği kişilerin yangınlara müdahale etmesi istenir. İdarenin görevlendirdiği bu yangın savaşılarına o dönem halk arasında dairesel denmektedir. Böylece itfaiye hizmetleri sadece askeri bir hizmet olmaktan çıkar ve alternatif olarak ilk defa belediye teşkilatı altında bir oluşum olarak karşımıza çıkar. Çıkan yangınlarda müdahale işlemlerinde halen yetersiz kaldığı görülür. Bunun üzerine vatandaşlar tarafından müracaat edilen hükümet Avrupa’da itfaiye teşkilatı ile ilgili mevzuatı inceler ve Macaristan itfaiye teşkilatının o dönemde diğerlerinden üstün olduğu görülür. O dönemlerde Macar İtfaiye Teşkilatı başında bulunan Ödön Szechenyi adında bir kişi vardır. Ödön Szechenyi 14 Aralık 1839’da bugün Slovakya’nın başkenti olan Bratislava’da doğmuştur. Denizcilik okuluna gitmiş ve gemi kaptanı olmuştur. Bu sayede Avrupa ve Amerika’nın birçok noktasını görme fırsatı bulmuştur. Daha sonraları Londra’ya giderek burada itfaiye teşkilatına girmiş ve burada üç yıl çalışmıştır. Sonra bu süreçte öğrendiklerini ülkesine dönerek orada tatbik etmiştir (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2022).

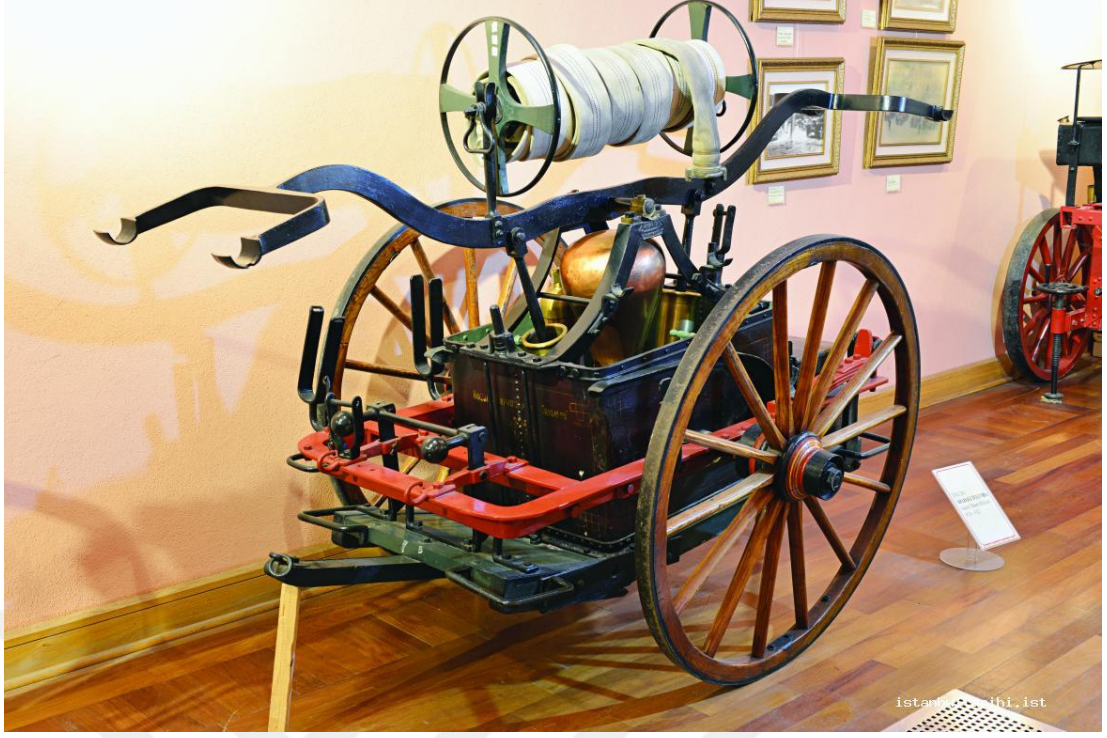
1870 yılında ziyaret için İstanbul’da bulunan Ödön Szechenyi’ye itfaiye konusundaki bilgi ve tecrübelerini aktarması için teklifte bulunulmuş ve kendisi de bir yıl süresince İstanbul’da kalarak tecrübelerini aktarmıştır. Daha sonra Sultan Abdülaziz tarafından kendisine 1874 yılında askeri itfaiye teşkilatının başına geçmesi teklif edilmiştir. Szechenyi gelmeden önce 2 Eylül 1874 tarihli nizamname ile İstanbul’da itfaiye alayı oluşturulmuştur. Ödön Szechenyi teklifi kabul ederek arkadaşı Baroni ile uzman olarak 24 Kasım 1874’te teşkilatın başına geçmiş, eğitim ve modernleştirme çalışmalarına başlamıştır. Macaristan’dan dört adet tulumba alınmıştır. Aynı dönemde Rusya Osmanlı’ya iki adet tulumba hediye etmiştir. 1881 yılında Macaristan’dan altı tane arabalı tulumba alınmıştır. Bu tulumbar Boğaziçi belediyelerine verilmiştir (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2022).

Şekil 1.8. Askeri itfaiye

Şekil 1.9. Arabalı tulumba

Şekil 1.10. İlk motorlu su pompası

Daha sonra Amerika'dan iki tulumba daha alınmıştır. 1890 yılında sekiz maddeden oluşan, belediye örgütlerinde malzeme ve personel eksikliklerinin giderilmesi ve cezalandırma yoluyla caydırıcılık oluşması adına maddeler içeren bir nizamname yayımlanmıştır. Szechenyi teşkilatın askeri nizamda yürütülmesini öngördüğünden ötürü başına getirildiği alayı dört tabur olarak konuşlandırmak istiyordu. İlk tabur Eylül 1874'te, ikinci tabur Aralık 1876'da suriçinde; üçüncü tabur Temmuz 1877'de Beyoğlu'nda, dördüncü tabur da 1890 yılında Üsküdar'da kurulmuştur. Boğaziçi'nin iki yakasında bulunan yalıları korumak adına 1884 yılında ilk Türk deniz itfaiyesi olarak bahriye taburu kurulmuştur. 1891 yılında Şehremaneti Almanya'dan üç buharlı yangın tulumbası alarak taburlara dağıtmıştır. 1911 yılında da birkaç otomobil ile motorlu tulumba satın alınarak modernizasyon hareketleri devam etmiştir (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2022).

Şekil 1.11. Ödön Szechenyi

1877 yılında Sultan 2. Abdülhamit tarafından Szechenyi'e günümüzde albay rütbesine denk gelen miralay rütbesi verilmiştir. 1883 yılında ise günümüzde korgeneral rütbesine denk gelen ferikliğe yükseltilmiştir. Beş padişah döneminde toplam kırk sekiz yıl İstanbul'da itfaiye hizmetinde bulunan Ödön Szechenyi 23 Mart 1922 tarihinde ölmüştür (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2022).

Osmanlı'da 1890'lı yıllarda tulumbacılık yapmış olarak kayıtlara geçen ilk kadın Tulumbacı Bahriye'dir. Bahriye hanım kadın itfaiyecilerimizin öncüsü olmuştur (Arkeoloji.biz, 2022).

İtfaiye teşkilatı 25 Eylül 1923 yılında tamamen belediyelere devredilmiştir.

1.2.6. Cumhuriyet dönemi itfaiyesi

İstanbul'un ilk valisi ve belediye başkanı olan Haydar YULUĞ tarafından İstanbul'un değişik semtlerinde beş itfaiye grubu kurulur. Yurt dışından itfaiye araçları alınarak gruplara yerleştirilir ve askeri disiplinde teşkilat yeniden düzenlenir. 1928-1938 yılları arasında İstanbul valisi ve belediye başkanı olan Muhittin ÜSTÜNDAĞ ise sekiz yeni itfaiye istasyonu daha kurar. Yeni araçlar ve otomatik merdiven satın alınır. Yine aynı tarihlerde itfaiye haftası kutlanmaya başlamıştır. 1931 yılında Fatih ilçesi Zeyrek semtinde İtfaiye Müzesi açılır. İçerisinde bulunan malzemeler sergileme ve değerlendirme imkânı daha yüksek olan yeni yerine 2013 yılında taşınmıştır. Müze bugün Beşiktaş'ta Yıldız mahallesinde Yıldız Parkı yanındadır.

Kamu hizmetleri işin cinsine göre merkezi veya yerel bir örgütlenme ile yürütülerek gerçekleştirilir. Türkiye’de itfaiyecilik yerel bir anlayışla çalışmalarına devam etmektedir. Kurulduğu dönemde yalnızca yangın söndürme işlemi yapan teşkilat bugün bunun yanı sıra her türlü arama kurtarma faaliyeti, acil durumların koordinasyonu, acil yardım hizmetleri, tehlike önleyici ve tedbir aldırıcı faaliyetler ve halkın bu konularda bilinçlendirilmesi ile gönüllülüğü teşvik edecek bilgilendirici ve eğitici faaliyetleri sürdürmektedir (Yavuz & Anbarlı Bozatay, 2015).

14 Nisan 1930 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan 1580 Sayılı Belediye Kanunu madde 15 ile belediyeler itfaiye teşkilatı oluşturmakla yükümlü tutulmuştur (Pekşen ve diğerleri, 2020). 1958 yılının haziran ayında hazırlanan 7126 Sayılı Sivil Müdafaa Kanunu ile büyük yangınlar ve doğal afetlerden itfaiye teşkilatları sorumlu tutulmuştur. Bu kanun ile can ve mal kayıplarının en aza indirilmesi aynı zamanda organizasyon bütünlüğünü sağlamak amaçlanmaktadır.

1960’lı yıllarda teşkilatın gelişimi duraklamaya başlamıştır. 1962 yılında Deniz İtfaiyesi kapatılmıştır. İtfaiye Haftası kutlamaları durmuştur. 1980 darbesinden sonra da personelin kıyafetleri askeri kıyafetlere benzediğinden değiştirilmiştir (Kılıç, 2010).

23.08.1985 tarih ve 18851 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan İtfaiye Teşkillerinin Kuruluş, Görev, Eğitim ve Denetim Esaslarına Dair Yönetmelik ile teşkilatın belediye idaresi altındaki işleyiş yöntemi belirlenmiştir. 1997 yılında alınan Bakanlar Kurulu Kararı ile Büyükşehir Belediyelerinde itfaiye müdürlükleri daire başkanlığı şeklinde tesis edilmesine karar verilmiştir. 2005’te yayımlanan İl Özel İdaresi Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği yayımlanmış ve gönüllü birimlerinin kurulmasına imkân tanınmıştır.

Bireylerin afet yönetimi hakkında daha bilgili ve eğitilmiş olmaları adına 1996 yılında Türkiye’de ilk defa yükseköğretim kapsamında itfaiyecilik ve yangın güvenliği bölümü Kocaeli Üniversitesi’nde açılmıştır (Tataroğlu & Altundağ, 2022). Bu bölümün açılmasında büyük gayretler gösteren dönemin Ankara İtfaiye Müdürü Sabri YALIN itfaiye teşkilatının Türkiye topraklarındaki gelişimini; 1714-1826 yılları arasını hazırlık dönemi, 1826-1828 yılları arasını fetret dönemi, 1828-1874 yılları arasını toparlanma dönemi, 1874-1923 yılları arasını yükselme dönemi, 1923’ten günümüze kadar olan dönemi de yeniden yapılanma dönemi olarak adlandırmış ve beş

döneme ayırmıştır (Yalın, 1998). Cumhuriyet döneminde teşkilatın yasal düzenlemeleri yapılmaya başlanmış ve modernizasyon adına tüm gelişmeler takip edilerek uygulanmaya çalışılmaktadır.

2009 – 2010 Eğitim Öğretim Yılında ise ortaöğretim düzeyinde İtfaiyecilik ve Yangın Güvenliği bölümü Ankara, Bursa, İstanbul, İzmir ve Kocaeli olmak üzere beş pilot ilde eğitime başlamıştır (Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2013).

1.2.7. Dünya’da itfaiye teşkilatı kuruluş kronolojisi

Yaptığımız araştırmalar sonucunda ulaşılan kaynaklara göre geçmişten günümüze kadar teşkilatın kurulduğu coğrafyaları kronolojik sırasına göre listeleyelim:

Tablo 1.1. İtfaiye teşkilatı kuruluş kronolojisi

Sıra	Ülke	Teşkilat Kuruluş Tarihi
1	Antik Roma	Milattan Önce 24
2	İtalya	Milattan Sonra 1344
3	Amerika	Milattan Sonra 1648
4	Fransa	Milattan Sonra 1716
5	Osmanlı	Milattan Sonra 1720
6	Avustralya	Milattan Sonra 1782
7	Kanada	Milattan Sonra 1838
8	Almanya	Milattan Sonra 1851
9	İngiltere	Milattan Sonra 1866
10	Çin	Milattan Sonra 1868
11	Hollanda	Milattan Sonra 1874
12	Lüksemburg	Milattan Sonra 1922
13	Moğolistan	Milattan Sonra 1922
14	Japonya	Milattan Sonra 1947

İlk olarak Antik Roma’da köleler eliyle yürütülen işlemler daha sonra gönüllülerin katılımı ile yaygınlaşmıştır. Sırasıyla Amerika, Osmanlı ve Hollanda’da da yine gönüllülerin eliyle yürütülen yangına müdahale işlemleri sonraları Amerika’da eyaletlerin, Osmanlı’da önce askeri sistemde daha sonra ve günümüzde Türkiye’de ise belediyelerin emri altında hizmet vermektedir. Fransa ve Çin’de askeri birliklerin, İngiltere ve Japonya’da ise belediyelerin emri altında hizmet vermeye devam

etmektedir. Almanya ve Belçika'da ise İçişleri Bakanlıklarına bağlı genel müdürlük olarak hizmet vermektedir.

İngiltere'de ise 1681 yılında ilk defa sigorta şirketi kurulmuş olup, sigorta şirketleri 1708 yılına kadar sadece kendi müşterilerinin konutlarında çıkan yangınlara müdahale ediyorlardı. Bu tarihten sonra da her türlü taşınmazı sigorta dahiline almışlardır. Sigorta primlerinin artmasıyla birlikte hem firmalar hem de vatandaşlar bu yükün altından kalkamaz hale gelince 1833 yılında tüm şirketler birleşmiş ve ortak hareket etmeye başlamışlardır. Bu gelişmelerin devamında da 1866 yılında belediye itfaiye teşkilatı kurulmuştur.

Ülkelerin kuruluş tarihleri ile teşkilatın o topraklardaki kuruluş tarihleri farklılık göstermektedir. Buna en güzel örnek ülkemizdir. 1720 yılında itfaiye teşkilatı bu topraklarda oluşturulduğunda o dönemde bu coğrafyada Osmanlı İmparatorluğu hüküm sürmekte idi. Amerika Birleşik Devletleri resmi kuruluş tarihi 04.07.1776 iken o topraklarda itfaiye teşkilatı kuruluş tarihi 1648 senesidir. Devlet kuruluşundan önce meclis kurulur ve hizmet edecek kurumlar oluşturulur idi. Buna başka örnekler vermek gerekir ise meclisimiz 23.04.1920, Kara Kuvvetleri Komutanlığımız 03.05.1920 tarihlerinde kurulmuş olmalarına rağmen Cumhuriyetimiz 29.10.1923'te ilan edilmiş ve ülkemiz kuruluş tarihi olarak kayıtlara geçmiştir. Tarihsel inceleme yaparken bu ve bunun gibi birçok etken dikkate alınmalı ve iyi bir tarih bilgisi ile süzgeçten geçirilmelidir. İtalya, Amerika ve Fransa gibi coğrafi açıdan kıyı ve merkeze uzak bölgelerde deniz ticareti ile meşgul olunmasından ve göç hareketlerinden merkezi noktalara göre nispeten daha az etkilenmesinden dolayı teşkilatlanma süreci daha hızlı gelişmiş ve çıkabilecek yangınlara karşı önlem alınma gereksinimi hızla vücut bulmuştur.

1.3. Dünya'da ve Türkiye'de teşkilata bakış

Ülkemizde itfaiye konusunda en çok bilgi, birikim ve deneyime sahip kişi merhum Prof. Dr. Abdurrahman KILIÇ'tır. Kendisi öğretim üyesi olduğu dönemde İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi iş birliği ile gerçekleştirilen proje kapsamında başta Viyana ve Frankfurt gibi birçok Avrupa şehrini gezmiş, buradaki itfaiye teşkilatlarını ve yapısını inceleme fırsatı bulmuştur. Japonya'da üç ay süreyle itfaiye eğitimi almış ve itfaiyecilik ile ilgili her konuda bilgi ve deneyimini arttırmıştır. Daha sonra İstanbul'a itfaiye müdürü olarak atanmış, edindiği bilgi ve

tecrübeleri aktararak önce şehrinde sonra da Türkiye’de itfaiyeciliğin itibar kazanması adına yoğun çaba sarf etmiştir. Bunun için Japonya’da eğitim aldığı itfaiye eğitimcilerini İstanbul’a getirterek teşkilatta eğitici kadro yetiştirilmesi adına ekipler oluşturmuş ve bunlara gerekli eğitimlerini almalarını sağlamıştır. Japonya’da iken kendisinin de katıldığı itfaiye birlikleri toplantısına Japon imparatorunun da eşiyile birlikte katıldığını ve ülkenin en yetkili isminin itfaiyeye verdiği değeri bu şekilde gördüğünü dile getirmiştir. İngiltere kraliçesinin her sene itfaiyeyi ziyaret ettiğini ve Macaristan’a gittiğinde İçişleri Bakanının kendisi ile görüştüğünü belirtmiştir. Japonya ile kardeş itfaiye anlaşması imzalamasının Japonya’nın en yüksek tirajlı gazetelerinde haber yapıldığı, ülkemizde bu konu yayın organlarına bildirildiği halde önemsenmeyerek haber bile yapılmadığını anlatmıştır. Singapur’a yaptığı bir ziyarette kendisinin uçakta karşılandığını ve Japonya’ya daha sonra yaptığı ziyarette ise itfaiye bandosu ve tören kıtası ile karşılandığını aktarmıştır. Ülkemizde ise hala itfaiyeciler giydikleri kıyafetlerin ayrı ayrı olması nedeniyle tanınmamakta, yaptıkları işler ve iş tanımları bilinmemekte, 81 ilimizde ayrı ayrı yerel yönetim anlayışları altında değerlendirilmekte ve ekonomik durumlarına göre yatırım yapılmaktadır. Ulusal anlamda protokol sırasında kendine herhangi bir yer bulamamaktadır.

2. AFETLERE MÜDAHALE EDEN KURUM VE KURULUŞLAR

Afetler canlı yaşamını durduran veya durdurma noktasına getiren; sonucunda bireylerin yaşamlarında sosyal, psikolojik, mali bir sürü değişkenlik oluşturan, mallarını ve canlarını yitirebildikleri yavaş veya ani gelişen olaylardır. Kıtılık, kuraklık gibi yavaş gelişen; çığ, fırtına, deprem, heyelan, hortum, kaya düşmesi, sel, su taşkını, toprak kayması, volkan patlamaları, yangınlar gibi ani gelişen bir sürü afet olabilmektedir.

Dünya’da ve ülkemizde itfaiyeler yangınlara müdahale etmek üzere kurulmuş olsalar da zaman içerisinde sualtı, suüstü, kentsel, köpekli arama kurtarma faaliyetleri ile sel ve su baskınlarına müdahale, gelişen teknoloji sonucu trafik ve endüstriyel kazalara müdahale gibi afet sayılan birçok olaya müdahale eder duruma gelmiştir. Ayrıca alınacak her önlem afetlerin zararlarını en aza indireceği gibi oluşabilecek durumlarda halkın nasıl davranması gerektiği ile ilgili toplumsal bilgi ve bilincin artırılması da sağlanmaktadır.

Çalışmamızda ana ekseninde yerel yönetimde örgütlü itfaiye teşkilatlarını incelerken; tıpkı şehir itfaiyeleri gibi yangın ve arama kurtarma işlemlerinde zorunlu veya gönüllü olarak görev yapan kamu veya özelde kurum ve kuruluşların kuruluşunu, yapısını ve görevlerini araştırarak değerlendireceğiz.

2.1. AFAD ve Arama Kurtarma Birlikleri

Ülkemizde sivil savunma hizmetlerinin planlanması ve yürütülmesiyle ilgili oluşturulan kurum İçişleri Bakanlığı bünyesinde 28 Şubat 1958 tarihinde 7126 sayılı kanun ile kurulan Sivil Savunma Teşkilatı’dır. Bu teşkilat 25/05/2009 tarih ve 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun kapsamında kaldırılarak yerine AFAD ve bağlı Adana, Afyon, Ankara, Bursa, Diyarbakır, Erzurum, İstanbul, İzmir, Sakarya, Samsun ve Van illerinde il afet ve acil durum müdürlükleri kurulmuştur (T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, 2022).

Acil durum ve afet yönetimi; zarar azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme olmak üzere dört bölüm olarak ele alınmaktadır (T.C. İçişleri Bakanlığı Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı, 2008).

Afet dediğimizde Türkiye’de omurga İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı’dır. Oluşabilecek afetlerde AFAD koordinasyonunda; daha kısa zamanda daha çok hayat kurtarmak, kaynakların etkin kullanımı ile müdahale çalışmalarını hızlandırmak, ekonomik ve sosyal kayıpları en aza indirmek ve kesintiye uğrayan yaşamsal faaliyetleri en kısa sürede normale döndürmek için hazırlanan TAMP kapsamında;

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı,
- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı,
- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı,
- Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı,
- İçişleri Bakanlığı,
- Maliye Bakanlığı,
- Sağlık Bakanlığı,
- Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı,
- Türk Kızılayı uzmanlık alanlarına göre afet öncesi, sırası ve sonrasındaki müdahale için hazırlıklarını yapmış ve hazır kıta beklemektedirler (T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, 2022).

2.2. Yerel Yönetimler

Türkiye’de itfaiye teşkilatının kurulmasında ve hizmetlerinin yürütülmesinde bütün sorumluluk 5393 sayılı Belediye Kanunu 14. Maddesine göre yerel yönetimlerindir. Aynı kanunun 52. maddesinde itfaiye hizmetlerinin kesintisiz yürütüleceği belirtilmiştir (Yavuz & Anbarlı Bozatay, 2015).

İtfaiyeler ülkemizde Büyükşehirlerde Daire Başkanlığı seviyesinde, diğer illerde ve ilçelerde müdürlük olarak hizmet vermektedir. Belediyeler coğrafi konumu, ekonomik gücü gibi etkenler göz önüne alındığında müdahale anlamında etkinliklerinin de farklılaştığı görülmektedir.

2.2.1. Yasal mevzuat

Osmanlı Dönemi'nde yangınlara müdahale ilk başta semt yani mahalle tulumbacıları tarafından gönüllülük esasına göre yürütülüyordu. 1720 yılından itibaren padişahın fermanıyla askeri yönetim altında örgüt anlamında ilk itfaiye teşkilatı yapılandırılmıştır. 1877 yılında Dersaadet Belediye Nizamnamesi ile belediye idareleri kurulmuş ve bu çatı altında yangınlara müdahale edecek kişiler belirlenerek alınan gerekli malzemeler ile ilk defa askeri itfaiyeye alternatif olarak örgütlenmeye gidilmiştir. Oluşan bu üç farklı yapı arasındaki koordinasyon eksikliği ve müdahale işlemlerindeki yetersizlikler sonucu Cumhuriyetin ilanından kısa bir süre önce 25 Eylül 1923 tarihinde itfaiye ile ilgili iş ve işlemler tamamen belediye idarelerine devredilerek tek çatı altında toplanmıştır. 1930 tarihinde yayımlanan 1580 sayılı Belediye Kanunu ile idarelerin itfaiye teşkilatı kurmaları kanunlaşmıştır. 1958 yılında yayımlanan 7126 sayılı Sivil Müdafaa Kanunu ile doğal afetlerden itfaiye teşkilatı sorumlu tutulmuştur. 1985 yılında yayımlanan yönetmelik ile belediye idaresi altında teşkilatın personel, görev, eğitim ve denetimi ile ilgili işleyiş şekli belirlenmiştir. Bu yönetmelik daha sonra 21 Ekim 2006 tarihinde kapsamlı bir değişiklik ile Belediye İtfaiye Yönetmeliği adını almıştır. Yönetmelikte son değişiklik 18 Aralık 2021 tarihinde yapılmıştır. 2005 yılında İl Özel İdaresi Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği yayımlanmış ve gönüllü birimlerinin kurulması sağlanmıştır. Bunların dışında teşkilatın kuruluş, işleyiş ve yönetiminde uygulanan diğer kanun ve yönetmelikler şunlardır:

- 13/07/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu,
- 23/07/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu,
- 22/02/2007 tarihli ve 26442 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik,
- 19/11/2007 tarihli ve 26735 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik,
- 12/08/2013 tarihli ve 28733 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kimyasal Maddelerle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik,
- 18/12/2013 tarihli ve 28855 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği,

- 03/01/2014 tarihli ve 28871 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP),
- 30/09/2020 tarihli ve 3033 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararı ile yürürlüğe konulan Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik, Nükleer Tahdit ve Tehlikelere Dair Görev Yönetmeliği,
- 14/07/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu,
- 22/05//2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu olarak sayılabilir.

2.2.2. İtfaiye teşkilatı görevleri

Belediye İtfaiye Yönetmeliği’nde itfaiye teşkilatının görevleri şöyle sıralanmıştır:

- Yangınlara müdahale etmek ve söndürmek.
- Her türlü kaza, çökme, patlama, mahsur kalma ve benzeri durumlarda teknik kurtarma gerektiren olaylara müdahale etmek ve ilk yardım hizmetlerini yürütmek; arazide su üstü ve su altında her türlü arama ve kurtarma çalışmalarını yapmak.
- Su baskınlarına müdahale etmek.
- Afet ve acil durumlarda arama ve kurtarma çalışmalarına katılmak.
- Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik ile verilen görevleri yapmak.
- Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik, Nükleer Tehdit ve Tehlikelere Dair Görev Yönetmeliği kapsamında kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer olaylara yangın durumunda ilk müdahalede bulunmak, keşif-tespit, arama/kurtarma faaliyetlerinde Türkiye Afet Müdahale Planı kapsamında ilgili çalışma grubuna destek vermek, dekontaminasyon görevlerini valilik ile iş birliği içerisinde yerine getirmek.
- Halkı, kurum ve kuruluşları itfaiye hizmetleri ile ilgili olarak bilgilendirmek, alınacak önlemler konusunda eğitmek ve bu konuda tatbikatlar yapmak.
- Kamu ve özel kuruluşlara ait itfaiye birimleri ile gönüllü itfaiye personelinin eğitim ve yetiştirilmesine yardım etmek; bunların bina, araç-gereç ve donanımlarının itfaiye standartlarına uygunluğunu denetlemek ve bu birimlere yangın yeterlilik belgesi vermek ve gerektiğinde bu birimlerle iş birliği yapmak.
- Belediye sınırları dışındaki olaylara müdahale etmek.

- Binaların Yangından Korunması Hakkındaki Yönetmelik hükümlerine göre belediye meclisince tespit edilecek ücret karşılığında baca temizliği yapmak ya da belediye tarafından yetkilendirilmiş kişi ve kuruluşlara yaptırmak ve bacaları yangına karşı önlemler yönünden denetlemek.
- Talep edilmesi halinde orman yangınlarının söndürülmesi çalışmalarına katılmak.
- İmar planlarına göre parlayıcı, patlayıcı ve yanıcı madde depolama yerlerinin tespiti için ilgili birimlere görüş bildirmek.
- İşyeri, eğlence yeri, fabrika ve sanayi kuruluşlarını yangına karşı önlemler yönünden denetlemek, bu konularda mevzuatın öngördüğü raporları vermek ve görüş bildirmek.
- Belediye başkanının verdiği diğer görevleri yapmak olarak sıralanmıştır (Resmi Gazete, 2006).

2.2.3. İtfaiye teşkilatının afet yönetimi içindeki rolü

Teşkilatın afet yönetimi içinde önleme, eğitim ve müdahale gibi görevleri vardır. Bunun içinde afet öncesinde hazırlık, zarar azaltma, müdahale ve iyileştirme bölümlerinin tümünde etkin rol oynar (Korkmaz, 2020).

İtfaiye teşkilatları olası afet durumlarında AFAD koordinasyonu altında diğer arama kurtarma birlikleri ile uyum içerisinde hizmet vermektedir.

2.2.4. İtfaiye çalışanları ve takım çalışması

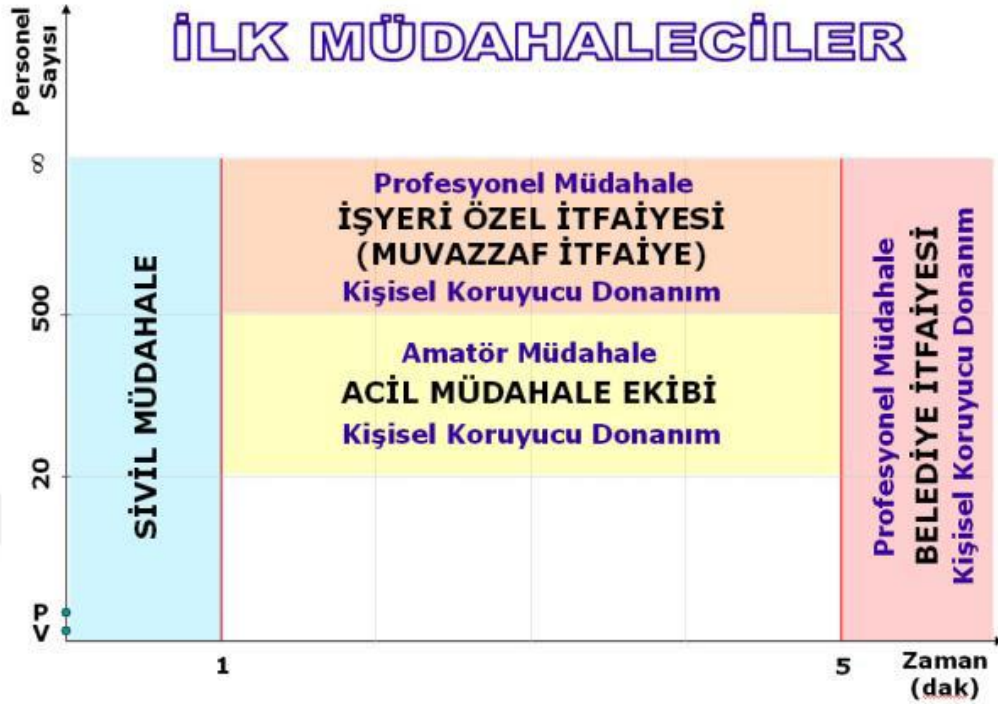
İtfaiyenin müdahale ettiği olaylarda zaman, risk ve hızlı karar almak çok önemlidir. Takım çalışması afetlerde hızlı hareket etmeyi ve etkinliği arttırmayı sağlamaktadır. Takım çalışması fiziksel güç gerektiren müdahale için bireysel çalışmadan daha güçlü, verimli olmasının yanında etkili fikirlerin üretilmesinde de fayda sağlamaktadır. Ekibin başında ise duruma göre yeri geldiğinde Daire Başkanı, Müdür, Amir ve Çavuş ekip amiri olarak personeli yönlendirmektedir. İtfaiye personelleri eğitimlerinde dahi badi yani ikili sistem ile çalışmaktadır. Yangına müdahale esnasında hortum tutan itfaiyecilere baktığımızda lanse tutan ve yönlendiren personelin arkasında ona destek veren kökenci adıyla bir personel daha bulunur. Kökenci hem önündeki arkadaşına destek sağlar hem de dengesini kaybedip düşmesine karşın onu var gücüyle yaşama bağlar. İtfaiye ekip işidir ve hiçbir olaya yalnız başına müdahale edilmez.

2.2.5. Gönüllüler

Ülkemizde yerel itfaiyelerde 09/10/2005 tarih ve 25981 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan İl Özel İdare ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği ve Belediye İtfaiye Yönetmeliği madde 45 hükümlerine göre gönüllü itfaiye teşkilleri kurulabilir.

Yapılan araştırmalar sonucunda gönüllü itfaiyeciliğe ihtiyacı belirleyen üç ana başlık ortaya çıkmıştır. Birincisi yangının yayılma hızıdır. Yanıcı maddeyi tutuşma sıcaklığına ulaştıracak ısı unsuru aynı zamanda yanma reaksiyonunun ürünü olarakta üretildiğinden kimyasal zincirleme reaksiyona sebebiyet vermekte, bir objeden başlayan yanma ürettiği ısı ile etraftaki diğer yanmaya hazır maddeleri ısıtarak tutuşma sıcaklığına ulaştırır. Tutuşan her malzeme ise yeni bir ısı kaynağı haline gelmektedir. Bu durumda ısı aktarımının üç şekli birden meydana gelmektedir. Bitişindeki malzemelere iletim (kondüksiyon), daha uzakta bulunan malzemelere sıvı veya gaz akışkanın örneğin dumanın taşıdığı ısı enerjisi yoluyla taşınım (konveksiyon), yanan malzemenin karşısındaki maddelere direkt gelen ışınlar ile ışınlama (radyasyon) ile ısı aktarım şekilleri oluşmakta ve yangın büyüklüğü artmaktadır. Yangının hızı doğrusal değil geometrik olarak ilerlemektedir. Yangının ilk dakikası altın dakika olarak nitelendirilir. Bireylerin yangınla mücadelede hazırlıklı olması, yangını erken fark etmesi, yakınlarında bulunan söndürme imkanları ve üzerindeki sivil kıyafetleri ile müdahale ederek söndürebilmesi mümkündür. Tabi ki molotof kokteyli gibi sıvı hızlandırıcı kullanılan durumlar ve yanıcı gaz patlamaları gibi durumlar istisnadır. Yangın yerinde var olan ve oluşabilecek tehlikeler sebebiyle birinci dakikadan sonra bireyler sivil kıyafetle müdahale imkânı bulamayacak ve profesyonel kişisel koruyucu donanıma ihtiyaç duyacaklardır. İşte bu yangın yerindeki tehlikeler gönüllü itfaiyeciliğe ihtiyacı oluşturan ikinci faktördür. İtfaiyelerin yangın noktasına ortalama beş dakikada varacağı göz önüne alındığında altın dakikadan sonraki dört dakikada yangına müdahale edebilecek eğitilmiş ve donanımlı ekibe ihtiyaç duyulmaktadır. Gönüllü itfaiyeciliğe ihtiyacı oluşturan üçüncü faktör ise yangın çıkış sıklığıdır. Yangın çıkış sıklığı genel olarak bir konumun nüfusu ile doğru orantılıdır. Bu manada yangın az çıkan noktalarda profesyonel itfaiye teşkilatı ve ekibi kurmak iş gücü ve ekonomik anlamda israf anlamına gelmektedir. Bu durumda en iyi çözüm gönüllü itfaiyeciliktir. Yapılan araştırmalar sonucu Amerika Birleşik Devletleri’nde gönüllü

İtfaiyecilik ile her yıl 37 milyar dolardan fazla tasarruf edildiği ortaya çıkmıştır (İnce, 2008).

Şekil 2.1. Çalışan sayısına ve zamana bağlı yangına müdahale imkanları
Dünya’da profesyonel ve gönüllü itfaiyeci sayılarına bakalım:

Tablo 2.1. Ükelere göre profesyonel ve gönüllü itfaiyeci sayıları

Sıra	Ülke	Profesyonel İtfaiyeci	Gönüllü İtfaiyeci	Toplam
1	ABD	278.300	804.200	1.082.500
2	Almanya	70.870	1.139.400	1.210.270
3	Avusturya	11.330	273.670	285.000
4	Fransa	36.780	206.900	243.660
5	İspanya	2.560	10.420	12.980
6	İsviçre	16.000	195.000	210.000
7	İzlanda	200	1.150	1.350
8	Japonya	151.703	962.625	1.114.328
9	Lüksemburg	215	6.000	6.215
10	Yeni Zelanda	1.600	8.000	9.600

Dünya’da profesyonel ve gönüllü itfaiyeci sayıları tablodaki gibi iken ülkemizde istatistik anlamında profesyonel itfaiyeci sayısı verisine ulaşamamıştır. Ancak gönüllü itfaiyecilik ile ilgili veriler aşağıdaki tablodaki gibidir:

Tablo 2.2. Türkiye’de gönüllü itfaiyeci ve araç sayıları

Sıra	İl	Gönüllü İtfaiyeci	Arazöz/Tanker
1	Adıyaman	50	
2	Artvin	6	
3	Balıkesir		130 tanker
4	Bolu	1	
5	Diyarbakır	20	
6	Erzurum	400	
7	Eskişehir	159	30 tanker
8	İstanbul	1.303	25 arazöz
9	İzmir	95	111 tanker
10	Kahramanmaraş	1.620	50 tanker
11	Kocaeli	374	5 arazöz/67 tanker
12	Konya	1.571	550 tanker
13	Kütahya	100	
14	Malatya	269	10 tanker
15	Muğla		111 tanker
16	Muş	45	
17	Ordu	269	5 arazöz/10 tanker
18	Sakarya	28	14 tanker
19	Samsun	25	
20	Sinop	5	
21	Tekirdağ	5	1 arazöz
22	Yalova	300	
23	Zonguldak	670	
	Toplam	7.315	36 arazöz/1.083 tanker

Ülkemizde ilk gönüllü itfaiye istasyonu İstanbul'da 120 haneli Sedef adasında on adet vatandaşa gerekli eğitimler verildikten sonra bir orman aracı teslim edilerek 2005 yılında oluşturulmuştur (İnce, 2008).

Ülkemizde gönüllü itfaiyecilik çalışmaları her belediyenin kendi meclislerinden çıkardığı yönetmelikler ile yürütüldüğünden dolayı ülke genelinde yapılan işlemlerde farklılıklar oluşmuş ve yaygınlaşmamıştır (Türkiye Yangından Korunma ve Eğitim Vakfı, 2017).

2.3. Orman Genel Müdürlüğü

Orman Genel Müdürlüğü temeli 1937 yılında çıkarılan 3204 sayılı Orman Genel Müdürlüğü Teşkilat Kanunudur. 18/02/1937 tarih ve 3537 sayılı Resmî Gazete'de 3116 sayılı Orman Kanunu çıkarılmış ve 08/09/1956 tarih ve 9402 sayılı Resmî Gazete'de 6831 sayı ile Orman Kanunu bugünkü halini alarak ormancılığın temelini oluşturmuştur. Orman Genel Müdürlüğü bünyesinde ülkemizde çıkan orman yangınlarıyla mücadele için kurulan Orman Yangınlarıyla Mücadele Dairesi Başkanlığı bulunmaktadır. Görevleri;

- Orman yangınlarının çıkmasına ve yayılmasına mâni olmak için her türlü fiziki ve beşerî tedbiri almak,
- Orman yangınları ile mücadele tekniklerini güçlendirmek, yangın gözetleme kulelerinin kurulmasını ve hizmete hazır halde tutulmasını sağlamak,
- Orman yangınlarına müdahale tekniklerini geliştirmek, yangına müdahale sürelerini kısaltarak yangın zararlarını en aza indirmek,
- Orman yangınlarına müdahalede görev alan personeli eğitmek, yangın uzmanı eğitim merkezi ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Genel Müdürlükçe verilen benzer görevleri yapmak olarak sıralanmıştır (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü, 2022).

Vatandaşlar 11/09/2019 tarih ve 30885 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Orman Yangınlarıyla Mücadelede Görev Yapan Gönüllüler Hakkında Yönetmelik kapsamında orman yangınlarıyla mücadelede gönüllü olabilmektedirler.

2.4. Devlet Hava Meydanları

Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü 1933 yılından itibaren değişik isim ve statülerle hizmet yürütse de 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile statüsü

belirlenmiş ve 1984 yılından itibaren faaliyetlerini kamu iktisadi teşebbüsü olarak T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'na bağlı faaliyet sürdürmektedir. Genel Müdürlük; tüzel kişiliğe sahip, faaliyetlerinde özerk, sorumluluğu sermayesi ile sınırlıdır (Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü, 2022). Havalimanı ve yakın çevresinde meydana gelebilecek uçak kaza kırım ve yangınlarına, Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatı (ICAO) tarafından belirlenen standart ve önerilen uygulamalar çerçevesinde bünyesinde oluşturduğu havalimanı kurtarma ve yangınla mücadele (ARFF) servisi ile müdahale etmektedir. Bu servis hizmetlerini;

- 27/11/2007 tarih 2007/12937 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yayımlanan Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik,
- 21/01/2009 tarihli Ulaştırma Bakanlığı Yangından Korunma Yönergesi,
- 13/09/2009 tarihli Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü Bina ve Tesislerin Yangından Korunması Yönergesi hükümlerine göre yürütmektedir.

Şekil 2.2. DHMİ kurtarma ve yangın istasyonu

Şekil 2.3. DHMİ ARFF personeli

Şekil 2.4. DHMİ itfaiyesi müdahale örneği

2.5. Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü

12/05/1997 tarih ve 9466 Bakanlar Kurulu kararı ile Türkiye Denizcilik Hizmetleri A.Ş.'den ayrılarak kamu iktisadi teşekkülü statüsünde Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyetlerini yürütmektedir. Deniz, liman ve kıyılarda çıkan yangınlara müdahale ve gerekli arama kurtarma hizmetlerini Genel Müdürlük çatısı altında Deniz Hizmetleri Dairesi Başkanlığı tarafından verilmektedir (T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, 2022). Görevlerini;

- 08/09/1975 tarih ve 15350 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Karada Çıkabilecek Yangınlarla, Deniz, Liman veya Kıyıda Çıkıp Karaya Ulaşabilecek ve Yayılacak veya Karada Çıkıp Kıyı, Liman ve Denize

Ulaşabilecek Yangınlara Karşı Alınabilecek Önleme, Söndürme ve Kurtarma Tedbirleri Hakkında Yönetmelik.

- 12/12/2001 tarih ve 24611 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Türk Arama ve Kurtarma Yönetmeliği hükümlerine göre yürütmektedir.

2.6. Askeri Birimlerde Afet Müdahale Birimleri

Türk Silahlı Kuvvetleri ve Türk askeri geçmişten günümüze her durumda ve zamanda milletin yanında olmaya devam etmektedir. Oluşan her türlü afette vatandaşın yaralarını sarmak üzere afet bölgesine intikal etmektedirler. Birçok karargâhta ve kışlada çıkabilecek yangınlara müdahale edebilecek itfaiye birimi bulunmaktadır. Ancak şehir itfaiyeleri kadar tecrübeli ve kapsamlı değildir. Buradaki amaç ilk müdahale ile zararı azaltmaktır. Genelkurmay Başkanlığı emri altında bulunan ve afetlerde arama kurtarma görevi ifa eden birlikleri kısaca tanıtmaya çalışalım.

2.6.1. Kara Kuvvetleri Komutanlığı İnsani Yardım Tugayı

Kara Kuvvetleri Lojistik Komutanlığı emrinde afetlerde arama kurtarma çalışması yapmak suretiyle görev yapmaktadırlar. TSK İnsani Yardım Tugay Komutanlığı Doğal Afetler Arama Kurtarma Taburu Ankara/Sincan’da konuşludur.

Şekil 2.5. İnsani Yardım Tugayı çalışması

2.6.2. Ege Ordu Komutanlığı Doğal Afet Arama Kurtarma Takımı

Ege Ordu Komutanlığı İstihkam Savaş Tabur Komutanlığı emrinde oluşturulan Doğal Afet Arama Kurtarma Takımı afetlerde arama kurtarma çalışması yapmakta ve İzmir’de konuşludur.

2.6.3. Jandarma Arama Kurtarma Birliği

Jandarma Genel Komutanlığı’na bağlı Jandarma Özel Asayiş Komutanlığı emri altında görev yapan Jandarma Arama Kurtarma Tabur Komutanlığı kuruluşunda; sualtı arama kurtarma ve dağ arama kurtarma ile üç adet arama kurtarma bölüğü bulunmaktadır. Yurt genelinde meydana gelebilecek her türlü doğa ve insan kaynaklı afetlerde arama kurtarma faaliyetlerinde bulunabilmek için gerçek arazi ve hava koşullarında, görevleriyle ilgili eğitimlerine ilave olarak yurt içi ve yurt dışı kurslarla uzmanlığını arttırmakta, güncel gelişmeleri takip ederek son teknoloji, teçhizat ve malzemeler ile görevlerini yapmaktadırlar (T.C. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı, 2022). 668 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile 25 Temmuz 2016 yılında Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu kararıyla silahlı kolluk kuvveti olarak İçişleri Bakanlığı’na bağlanmıştır.

Şekil 2.6. Jandarma Arama Kurtarma Taburu çalışmaları

2.6.4. Sahil Güvenlik Komutanlığı

Sahil Güvenlik Komutanlığı Türkiye Cumhuriyeti'nin bütün sahillerinde ve iç sularında deniz güvenliğini, emniyetini, asayiş ve kamu düzenini sağlamak, korumak ve kollamak, suç işlenmesini önlemekle görevli ve yetkili olarak 19. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren faaliyet sürdürmektedir. Komutanlık seferberlik ve savaş hallerinde Bakanlar Kurulu kararıyla belirlenecek bölümleri ile Deniz Kuvvetleri Komutanlığı emrinde görev icra edecek ve kalan bölümleri ile normal görevlerine devam edecektir. İçişleri Bakanlığı izni ile Deniz Kuvvetleri Komutanlığınca planlanan eğitim ve tatbikatlara asli görevlerini aksatmadan katılmaktadırlar. Kanunların verdiği diğer görevlerinin yanında çevre koruma, yangınla mücadele ve arama kurtarma görevlerini ifa etmektedir. Jandarma Genel Komutanlığı ile 668 sayılı KHK ile İçişleri Bakanlığı'na bağlanmıştır (T.C. İçişleri Bakanlığı Sahil Güvenlik Komutanlığı, 2022).

Şekil 2.7. Sahil Güvenlik arama kurtarma çalışmaları

Şekil 2.8. Sahil Güvenlik arama kurtarma çalışmaları 2

2.7. Organize Sanayi Bölgeleri İtfaiyeleri

7126 sayılı Sivil Savunma Kanunu esas alınarak hazırlanan Daire ve Müesseseler için Sivil Savunma İşleri Kılavuzu madde 60'ta büyük müesseselerin iş kolu ve genişliği dikkate alınarak şehirler için kabul edilen standartlarda itfaiye grupları oluşturabilir denmektedir. Sivil Savunma Kanunu ek madde 9'da kamu kurum, kuruluşları ile özel kuruluşlar yangınla mücadele için mevcut personelden ekiplerini kurmak, yangın önleme ve söndürme planlarını hazırlamak, kuruluşun özelliğine göre gerekli araç, gereç ve malzemeyi hazır bulundurmak zorundadır denmektedir. Organize Sanayi Bölgelerinde yangın önleme, müdahale ve arama kurtarma faaliyetlerini yürütmek üzere itfaiye müdürlükleri kurulmaktadır. OSB itfaiyeleri 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu hükümleri ve bu kanuna göre hazırlanan Organize Sanayi Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği madde 128 gereği görev yapmaktadırlar (Kayseri Organize Sanayi Bölgesi, 2022). Bazı OSB'ler kendi itfaiye teşkilatlarını kurarken bazı OSB'lerde buldukları ilde mevcut şehir itfaiyesinin bağlı bulunduğu yerel yönetim ile protokol yaparak tesis, araç ve malzeme desteğini verirken personel olarak şehir itfaiyecilerinin tecrübelerinden faydalanmaktadır.

Şekil 2.9. OSB itfaiye istasyonu

Şekil 2.10. Sakarya Büyükşehir Belediyesi 2. OSB itfaiye istasyonu

2.8. Milli Saraylar İtfaiyesi

6253 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Başkanlığı İdari Teşkilatı Kanununa dayanılarak hazırlanan 01/02/2013 tarih ve 106048 sayılı TBMM Milli Saraylar Yangın Önleme ve Söndürme Yönergesi kapsamında görev yapmaktadırlar. Yönergenin amacı TBMM Başkanlığı'na bırakılan Ankara ili dışında bulunan saray, köşk, kasır, müze, fabrika ile diğer bina, tesis ve arazilerini yangından korunma, önleme ve söndürme faaliyetlerinin usul ve esaslarını belirlemektir.

Şekil 2.11. Milli Saraylar itfaiye aracı

Şekil 2.12. Milli Saraylar itfaiye aracı 2

2.9. Özel İşletmelerde Bulunan İtfaiyeler

Özel işletmelerde itfaiye teşkilatları 13/06/1958 tarih ve 9931 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 7126 sayılı Sivil Savunma Kanunu’na dayanarak hazırlanan Sivil Savunma ile İlgili Teşkil ve Tedbirler Tüzüğü ikinci bölümü resmi ve hususi müesseselerin sivil savunma teşkilleri başlığı altında bulunan madde 56 ve 57’ye göre kurulmaktadır. Bu maddelerde hassas bölgelerde yıllık ortalama personel mevcudu 200’den fazla olan resmi ve hususi daire, müessese, fabrika ve teşekküllerde;

- Kontrol Merkezi ve Karargâh Servisi,
- Emniyet ve Kılavuz Servisi,
- İtfaiye Servisi,
- Kurtarma Servisi,
- İlk Yardım servisi,
- Sosyal Yardım Servisi,
- Teknik Onarım Servisi teşkilleri kurulur denmektedir.

Hassas bölgelerdeki mevcudu 200’den aşağı planlamaya tabi resmi ve hususi müesseselerde itfaiye, kurtarma ve ilk yardım servislerinin, hassas bölgeler dışındaki mevcudu 100’den fazla olan müesseselerde de itfaiye ve ilkyardım servislerinin kurulması mecburi olduğu ifade edilmiştir (Resmi Gazete, 1964).

Şekil 2.13. Özel fabrika itfaiye aracı

2.10. Ulusal Medikal Kurtarma Ekibi (UMKE)

Yurtiçi ve yurtdışında başta deprem olmak üzere olası afetlerde eğitilmiş ve ihtiyaç olan malzemeler ile donatılan ekipler en kısa zamanda enkaza yönelik medikal kurtarma hizmetinin verilmesi, hızlı ve güvenli şekilde afetzedelerin nakli, acil tedavi ünite ve hizmetlerinin temini ile profesyonel yönetim amacıyla Sağlık Bakanlığı'nın 30/12/2003 tarih ve 5442 sayılı oluruyla Afetlerde Sağlık Organizasyonu Projesi kapsamında Sağlık Bakanlığı personelleri arasından gönüllülük esasına göre oluşturulmuştur. İlk etapta arama kurtarma birliklerinin bulunduğu 11 ilde örgütlenen UMKE günümüzde 21 ilde bölgesel olarak hizmet vermektedir.

Tablo 2.3. UMKE personel dağılımı

Sıra	Unvan	Sayı
1	Doktor	1.125
2	Ebe-Hemşire	3.372
3	Sağlık Memuru	1.044
4	Acil Tıp Teknisyeni	2.457
5	Ambulans ve Acil Bakım Teknikeri	1.550
6	Anestezi Teknikeri	320
7	Laboratuvar Teknikeri	239
8	Röntgen Teknikeri	259
9	Diğer (Sağlık Personeli)	943
10	Diğer (Sağlık Personeli Olmayan)	684
	Toplam	11.993

UMKE afet ve acil durumlar dışında KBRN olayları, yangın ve patlamalar, büyük trafik kazaları, toplumsal olaylar, toplu göç ve büyük nüfus hareketleri, ulusal ve uluslararası spor müsabakaları, tehlikeli ve salgın hastalıklar gibi olaylarda da görev almaktadır (T.C. Sağlık Bakanlığı Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2022).

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü
21 Acil Sağlık Hizmetleri Bölge Haritası

1. Bölge : ERZURUM (Erzincan-Kars-Bayburt-Ardahan-Iğdır)
2. Bölge : VAN (Ağrı-Bitlis-Hakkari-Muş)
3. Bölge : TRABZON (Giresun-Gümüşhane-Rize-Artvin)
4. Bölge : MALATYA (Elazığ- Bingöl-Tunceli)
5. Bölge : DIYARBAKIR (Batman-Mardin-Siirt-Şırnak)
6. Bölge : SAMSUN (Amasya-Ordu-Sinop)
7. Bölge : SIVAS (Tokat)

8. Bölge : GAZİANTEP (Adıyaman-Kahramanmaraş-Kilis-Şanlıurfa)
9. Bölge : ANKARA (Çorum-Kırıkkale-Kırşehir-Yozgat-Çankırı-Kastamonu)
10. Bölge : BOLU (Karabük -Bartın-Zonguldak)
11. Bölge : KAYSERİ (Nevşehir-Niğde)
12. Bölge : ADANA (Hatay-Osmaniye-Mersin)
13. Bölge : KONYA (Karaman-Aksaray)
14. Bölge : KOCAELİ (Sakarya-Düzce)

15. Bölge : ESKİŞEHİR (Bilecik-Kütahya-Afyonkarahisar)
16. Bölge : ANTALYA (Burdur-Isparta)
17. Bölge : BURSA (Balıkesir-Yalova-Çanakkale)
18. Bölge : İZMİR (Manisa-Uşak)
19. Bölge : DENİZLİ (Aydın-Muğla)
20. Bölge : EDİRNE (Kırklareli-Tekirdağ)
21. Bölge : İSTANBUL (Avrupa -Anadolu)

Şekil 2.14. UMKE görev bölgeleri dağılımı

Şekil 2.15. UMKE arama kurtarma çalışması 1

Şekil 2.16. UMKE arama kurtarma çalışması 2

2.11. Sivil Toplum Kuruluşları

Sivil toplum kuruluşları ülkemizde kamu kurum ve kuruluşlarını, kamu hizmetlerini veya personelini desteklemek üzere 5253 sayılı Dernekler Kanunu ile kurulan 31/03/2005 tarih ve 25772 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Dernekler Yönetmeliği’ne göre işlemlerini yürüten dernekler ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’na dayanarak 5737 sayılı Vakıflar Kanunu ile kurulan ve hizmetlerini 27/09/2008 tarih ve 27010 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Vakıflar Yönetmeliği ile işlemlerini yürüten vakıflar olmak üzere yapılanmıştır. Bu yönetmeliklere ilaveten 29/01/2004 tarihli ve 25361 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Dernek ve Vakıfların Kamu Kurum ve Kuruluşları ile İlişkilerine Dair Kanun’a göre hizmetlerini yürütmektedirler. Bu dernek ve vakıflar afet öncesinde afete hazırlık, önlem ve zarar azaltma konularında çalışma yaparak; meydana gelen afetlerde resmi kurum ve kuruluşların bilgisi ve yönlendirmesi ile arama kurtarma, sosyal yardım ve destek çalışmalarına aldıkları eğitimler sayesinde gönüllü olarak katılmakta vatandaşların yarasına merhem olmaya çalışmaktadırlar.

Şekil 2.17. Sivil toplum kuruluşu olan Kızılay yardım çalışması

Şekil 2.18. Vakıf statüsündeki İHH afet bölgesi çalışması

3. YEREL İTFAİYELERİN ARAÇ VE PERSONEL İNCELEMESİ

Yerel yönetimlere bağlı şehir itfaiyelerinin bulundurması gereken araç sayıları Belediye İtfaiye Yönetmeliği madde 42’de belirtilmiştir. Teşkilatın bulundurması gereken asgari araç sayısı Türk Standartları (TS), Avrupa Standartları (EN) veya uluslararası standartlara uygun olarak nüfusun geneli ve ilin coğrafi yapısına göre il bütünlüğü dikkate alınarak belirlenmektedir. Bu maddeye göre nüfusa göre asgari araç sayıları:

- Nüfusu 5.000’e kadar olan yerlerde en az 1 adet itfaiye söndürme aracı veya 1 adet merdivenli söndürme aracı,
- Nüfusu 5.000-10.000’e kadar olan yerlerde en az 1 adet itfaiye söndürme aracı, 1 adet merdivenli araç,
- Nüfusu 10.000-25.000 olan yerlerde en az 2 adet itfaiye söndürme aracı, 1 adet merdivenli araç,
- Nüfusu 25.000-50.000 olan yerlerde en az 3 adet itfaiye söndürme aracı, 1 adet merdivenli araç, 1 adet çift kabinli pikap, 1 adet hizmet aracı,
- Nüfusu 50.000-100.000 olan yerlerde en az 1 adet kurtarma aracı, 4 adet itfaiye söndürme aracı, 1 adet merdivenli araç, 1 adet çift kabinli pikap, 1 adet hizmet aracı,
- Nüfusu 100.000-200.000 olan yerlerde en az 1 adet kurtarma aracı, 1 adet çok maksatlı kurtarma aracı, 6 adet itfaiye söndürme aracı, 2 adet merdivenli araç, 2 adet çift kabinli pikap, 1 adet hizmet aracı,
- Nüfusu 200.000-300.000 olan yerlerde en az 1 adet kurtarma aracı, 2 adet çok maksatlı kurtarma aracı, 8 adet itfaiye söndürme aracı, 2 adet merdivenli araç, 3 adet çift kabinli pikap, 1 adet hizmet aracı,
- Nüfusu 300.000-400.000 olan yerlerde en az 1 adet kurtarma aracı, 2 adet çok maksatlı kurtarma aracı, 10 adet itfaiye söndürme aracı, 3 adet merdivenli araç, 3 adet çift kabinli pikap, 2 adet hizmet aracı,
- Nüfusu 400.000-600.000 olan yerlerde en az 2 adet kurtarma aracı, 2 adet çok maksatlı kurtarma aracı, 14 adet itfaiye söndürme aracı, 4 adet merdivenli araç, 4 adet çift kabinli pikap, 2 adet hizmet aracı,

- Nüfusu 600.000'den fazla bir önceki nüfus aralığında belirtilen araç sayılarına ilaveten her 150.000 nüfus için 1 adet itfaiye söndürme aracı, her 400.000 nüfus için ise 1 adet merdivenli araç, 1 adet çok maksatlı kurtarma aracı, her 500.000 nüfus için ise 1 adet kurtarma aracı, 1 adet çift kabinli pikap, 1 adet hizmet aracı olarak belirlenmiştir.

Bunlara ilave olarakta ihtiyaca göre yeterli sayıda; su tankeri, arazöz, köpük kulesi aracı ve benzeri diğer özellikli itfaiye araçları ile ambulans ve hizmet aracı bulundurulabilir denmektedir (Resmi Gazete, 2006).

Personel sayıları ise Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik Norm Kadro Standartları Cetvelleri'nde belirlenmiştir. Bu cetvelde Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri ilin, ilçenin nüfusuna göre gruplanmış ve bulundurması gereken personellerin kadroları ve sayıları belirlenerek yayımlanmıştır.

Bu çalışmada beş büyükşehir belediye itfaiyesinin araç ve personel sayısını inceleyeceğiz.

3.1. İstanbul İtfaiyesi

İstanbul ilinin nüfusu 2022 Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre 15 milyon 907 bin 951 kişidir. İstanbul itfaiyesi 2022 yılında 22.554'ü yangın olmak üzere toplam 143.775 olaya müdahale etmiştir. 99 profesyonel ve 27 gönüllü toplam 126 istasyonu vardır. İl genelinde 4.877 personel ve 910 araç ile hizmet vermektedir (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2023). İstanbul ili nüfusuna göre itfaiye teşkilatında bulunması gereken itfaiye araç ve personel sayısı aşağıdaki tablolarda belirtilmiştir:

Tablo 3.1. İstanbul ili nüfusa göre olması gereken araç sayıları

Sıra	Araç Cinsi	Sayı
1	Kurtarma Aracı	32
2	Çok Maksatlı Kurtarma Aracı	40
3	İtfaiye Söndürme Aracı	116
4	Merdivenli Araç	40
5	Çift Kabinli Pikap	34
6	Hizmet Aracı	32
	Toplam (Asgari)	294

Tablo 3.2. İstanbul ili nüfusa göre olması gereken personel sayıları

Sıra	Kadro	Sayı
1	İtfaiye Dairesi Başkanı	1
2	İtfaiye Şube Müdürü	18
3	İtfaiye Amiri	180
4	İtfaiye Çavuşu	540
5	İtfaiye Eri	5.400
	Toplam	6.139

3.2. Ankara İtfaiyesi

Ankara ilinin nüfusu 2022 Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre 5 milyon 782 bin 285 kişidir. Ankara itfaiyesi 2022 yılında 6.953'ü yangın olmak üzere toplam 27.111 olaya müdahale etmiştir. 25 ilçede 46 itfaiye istasyonu vardır. İl genelinde 1.180 personel ve 246 araç ile hizmet vermektedir (Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2023). Ankara ili nüfusuna göre itfaiye teşkilatında bulunması gereken itfaiye araç ve personel sayısı aşağıdaki tablolarda belirtilmiştir:

Tablo 3.3. Ankara ili nüfusa göre olması gereken araç sayıları

Sıra	Araç Cinsi	Sayı
1	Kurtarma Aracı	12
2	Çok Maksatlı Kurtarma Aracı	14
3	İtfaiye Söndürme Aracı	48
4	Merdivenli Araç	16
5	Çift Kabinli Pikap	14
6	Hizmet Aracı	12
	Toplam (Asgari)	116

Tablo 3.4. Ankara ili nüfusa göre olması gereken personel sayıları

Sıra	Kadro	Sayı
1	İtfaiye Dairesi Başkanı	1
2	İtfaiye Şube Müdürü	10
3	İtfaiye Amiri	50
4	İtfaiye Çavuşu	150

Tablo 3.4. (Devamı) Ankara ili nüfusa göre olması gereken personel sayıları

Sıra	Kadro	Sayı
5	İtfaiye Eri	1.500
	Toplam	1.711

3.3. Kocaeli İtfaiyesi

Kocaeli ilinin nüfusu 2022 Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre 2 milyon 79 bin 72 kişidir. Kocaeli itfaiyesi 2022 yılında 3.705'i yangın olmak üzere toplam 10.318 olaya müdahale etmiştir. 12 ilçede 17 profesyonel ve 6 gönüllü toplam 23 istasyonu vardır. İl genelinde 528 personel ve 110 araç ile hizmet vermektedir (Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, 2022). Kocaeli ili nüfusuna göre itfaiye teşkilatında bulunması gereken itfaiye araç ve personel sayısı aşağıdaki tablolarda belirtilmiştir:

Tablo 3.5. Kocaeli ili nüfusa göre olması gereken araç sayıları

Sıra	Araç Cinsi	Sayı
1	Kurtarma Aracı	4
2	Çok Maksatlı Kurtarma Aracı	5
3	İtfaiye Söndürme Aracı	23
4	Merdivenli Araç	7
5	Çift Kabinli Pikap	6
6	Hizmet Aracı	6
	Toplam (Asgari)	51

Tablo 3.6. Kocaeli ili nüfusa göre olması gereken personel sayıları

Sıra	Kadro	Sayı
1	İtfaiye Dairesi Başkanı	1
2	İtfaiye Şube Müdürü	7
3	İtfaiye Amiri	21
4	İtfaiye Çavuşu	63
5	İtfaiye Eri	504
	Toplam	596

3.4. Sakarya İtfaiyesi

Sakarya ilinin nüfusu 2022 Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre 1 milyon 80 bin 80 kişidir. Sakarya itfaiyesi 2022 yılında 3.186'sı yangın olmak üzere toplam 6.237 olaya müdahale etmiştir. 16 ilçede 19 itfaiye istasyonu vardır. İl genelinde 270 personel ve 69 araç ile hizmet vermektedir (Sakarya Büyükşehir Belediyesi, 2023). Sakarya ili nüfusuna göre itfaiye teşkilatında bulunması gereken itfaiye araç ve personel sayısı aşağıdaki tablolarda belirtilmiştir:

Tablo 3.7. Sakarya ili nüfusa göre olması gereken araç sayıları

Sıra	Araç Cinsi	Sayı
1	Kurtarma Aracı	2
2	Çok Maksatlı Kurtarma Aracı	3
3	İtfaiye Söndürme Aracı	17
4	Merdivenli Araç	5
5	Çift Kabinli Pikap	4
6	Hizmet Aracı	2
	Toplam (Asgari)	33

Tablo 3.8. Sakarya ili nüfusa göre olması gereken personel sayıları

Sıra	Kadro	Sayı
1	İtfaiye Dairesi Başkanı	1
2	İtfaiye Şube Müdürü	6
3	İtfaiye Amiri	18
4	İtfaiye Çavuşu	54
5	İtfaiye Eri	432
	Toplam	511

3.5. Kahramanmaraş İtfaiyesi

Kahramanmaraş ilinin nüfusu 2022 Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre 1 milyon 177 bin 436 kişidir. Kahramanmaraş itfaiyesi 2022 yılında 3.540'ı yangın olmak üzere toplam 7.429 olaya müdahale etmiştir. 11 ilçede 21 itfaiye istasyonu vardır. İl genelinde 403 personel ve 81 araç ile hizmet vermektedir (Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, 2023). Kahramanmaraş ili nüfusuna göre itfaiye teşkilatında bulunması gereken itfaiye araç ve personel sayısı aşağıdaki tablolarda belirtilmiştir:

Tablo 3.9. Kahramanmaraş ili nüfusa göre olması gereken araç sayıları

Sıra	Araç Cinsi	Sayı
1	Kurtarma Aracı	3
2	Çok Maksatlı Kurtarma Aracı	3
3	İtfaiye Söndürme Aracı	17
4	Merdivenli Araç	5
5	Çift Kabinli Pikap	5
6	Hizmet Aracı	3
Toplam (Asgari)		36

Tablo 3.10. Kahramanmaraş ili nüfusa göre olması gereken personel sayıları

Sıra	Kadro	Sayı
1	İtfaiye Dairesi Başkanı	1
2	İtfaiye Şube Müdürü	6
3	İtfaiye Amiri	18
4	İtfaiye Çavuşu	54
5	İtfaiye Eri	432
Toplam		511

Beş Büyükşehir Belediyesinin yönetmeliklerle belirlenen nüfusa göre bulundurması gereken araç ve personel sayılarını çıkarmış olduk. Şimdi birde olması gereken ve mevcut yapılarını kıyaslayalım.

3.6. Beş Büyükşehir Belediyesi Durum Analizi

Tablo 3.11. Beş Büyükşehir araç sayıları kıyaslaması

Büyükşehirler	Olması Gereken Asgari Araç Sayısı	Mevcut Araç Sayısı
İstanbul	294	910
Ankara	116	246
Kocaeli	51	110
Sakarya	33	69
Kahramanmaraş	36	81

Tablo 3.12. Beş Büyükşehir personel sayıları kıyaslaması

Büyükşehirler	Olması Gereken Personel Sayısı	Mevcut Personel Sayısı	Karşılama Yüzdesi
İstanbul	6.139	4.877	79,44
Ankara	1.711	1.180	68,97
Kocaeli	596	528	88,59
Sakarya	511	270	52,84
Kahramanmaraş	511	403	78,87

Tablo 3.13. Beş Büyükşehir kişi başı yangın yükü

Büyükşehirler	2022 Yılı Nüfus	2022 Yılı Yangın Sayısı	Kişi Başı Yangın Yükü
İstanbul	15.907.951	22.554	0,0014
Ankara	5.782.285	6.953	0,0012
Kocaeli	2.079.072	3.705	0,0018
Sakarya	1.080.080	3.186	0,0030
Kahramanmaraş	1.177.436	3.540	0,0030

Tablo 3.14. Beş Büyükşehir kişi başı olay yükü

Büyükşehirler	2022 Yılı Nüfus	2022 Yılı Olay Sayısı	Kişi Başı Olay Yükü
İstanbul	15.907.951	143.775	0,0090
Ankara	5.782.285	27.111	0,0047
Kocaeli	2.079.072	10.318	0,0050
Sakarya	1.080.080	6.237	0,0058
Kahramanmaraş	1.177.436	7.429	0,0063

İncelediğimiz beş büyükşehir belediyesinin kişi başı yangın yüküne baktığımızda nüfusa göre en yüksek oranın Sakarya ve Kahramanmaraş'ta olduğu, olay yüküne baktığımızda ise sıralamanın değişerek İstanbul ve Kahramanmaraş'ın başı çektiğini görmekteyiz.

Araç ve personel sayılarını kıyasladığımızda araç olarak beş büyükşehirde de asgari seviyenin yakalandığını görmekteyiz. Azami seviye için zaten bir sınır bulunmamakta ve ihtiyaca göre yeterli sayıda; su tankeri, arazöz, köpük kulesi aracı ve benzeri diğer özellikli itfaiye araçları ile ambulans ve hizmet aracı bulundurabilir denmektedir.

İdarenin ekonomik durumu ve nüfus göz önünde bulundurularak ihtiyacı kadar araç temin edebilir. Personel sayılarında maalesef aynı durum söz konusu değildir. İncelenen beş büyükşehir belediyesinin de olması gereken personel sayısının altında bir sayı ile hizmet verdiğini görmekteyiz. Nüfus durumuna göre olması gereken sayıya en yakın belediyenin Kocaeli Büyükşehir Belediyesi olduğu görülmüştür.

4. İTFAİYECİLİK VE BRANŞ EĞİTİMİ

Yangını tedbir söndürür. Tedbir alabilmek içinde konu hakkında bilgi sahibi veya eğitimli olmak gerekir. Halk arasında mesleklerde görev yapanlar eğer meslek için okul eğitimi almadan kendini yetiştirmiş kimseler ise alaylı veya okulda meslek ile ilgili eğitim aldı ise mektepli olmak üzere ikiye ayrılır. Yerel itfaiyelerde çalışan personel yapısı incelendiğinde norm kadroya göre memurun dışında kadrolu işçi hatta belediye şirket kadrolarında istihdam edilmiş firma personeli görmek de mümkündür. Ülkemizde itfaiyecilik meslek sayılmamasına karşın ortaöğretim, yükseköğretim ve hatta lisansüstü düzeyde branş eğitimi veren birçok eğitim birimi vardır. Bu kurumlarda zorunlu fen ve sosyal derslerin yanında mesleki eğitim dersleri de verilmekte, uygulama ve staj eğitimleri ile bireylerin itfaiyecilik hakkındaki bilgi ve becerileri arttırılmaktadır.

4.1. Ortaöğretim Kurumlarında İtfaiye Eğitimi

Ortaöğretim kurumlarında itfaiye eğitimi ülkemizde İtfaiyecilik ve Yangın Güvenliği Alanı adı altında 2009-2010 eğitim öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı liselerde branş eğitimi olarak örgün eğitime başlamıştır. Kurulduğu yılda beş pilot ilde; Ankara, Bursa, İstanbul, İzmir ve Kocaeli illerinde eğitim öğretime başlanmış ve günümüzde 16 lisede branş eğitimi verilmeye devam edilmektedir. Ülkemizde lise düzeyinde itfaiye eğitimi veren okullar ve buldukları şehirler aşağıdaki tabloda sıralanmıştır:

Tablo 4.1. İtfaiyecilik ve Yangın Güvenliği bölümü olan liseler

Sıra	İl	İlçe	Okul Adı
1	Adana	Çukurova	Kurttepe Şehit Ali Öztaş MTAL
2	Afyonkarahisar	Merkez	Afyonkarahisar Gazi MTAL
3	Ankara	Altındağ	İskitler MTAL
4	Antalya	Alanya	Payallar ÇPAL
5	Burdur	Merkez	Burdur MTAL
6	Bursa	Osmangazi	Tophane MTAL

Tablo 4.1. (Devamı) İtfaiyecilik ve Yangın Güvenliği bölümü olan liseler

Sıra	İl	İlçe	Okul Adı
7	Gaziantep	Şahinbey	Vedat Topçuoğlu MTAL
8	Hatay	Antakya	Ali Sayar MTAL
9	Isparta	Merkez	TOBB MTAL
10	İstanbul	Bayrampaşa	Şehit Büyükelçi İsmail Erez MTAL
11	İzmir	Bornova	İzmir Esnaf ve Sanatkârlar Odaları Birliği MTAL
12	Kayseri	Kocasinan	Ahi Evran MTAL
13	Kırşehir	Merkez	Kırşehir MTAL
14	Kocaeli	İzmit	Atatürk MTAL
15	Konya	Meram	Kozağaç MTAL
16	Kütahya	Merkez	Prof. Dr. Necmettin Erbakan MTAL

4.2. Yükseköğretim Kurumlarında Eğitim

İtfaiyecilik adına ülkemizde kurulan ilk eğitim birimi önlisans düzeyinde olmuştur. 1996 yılında Kocaeli Üniversitesi Kocaeli Meslek Yüksekokulu (MYO) bünyesinde İtfaiyecilik ve Yangın Güvenliği adı ile açılan bölüm 1998 yılında yine aynı üniversite bünyesinde kurulan İzmit Meslek Yüksekokulu çatısı altına alınmıştır. Programın ismi daha sonra Sivil Savunma ve İtfaiyecilik olarak değiştirilmiştir (Kocaeli Üniversitesi, 2023).

4.2.1. Önlisans düzeyinde itfaiye eğitimi

1996 yılında ilk defa Kocaeli Üniversitesi bünyesinde kurulan günümüzdeki adıyla Sivil Savunma ve İtfaiyecilik bölümü bugün halihazırda 38 ilde, 41 üniversitede, 50 programda eğitim öğretim vermekte ve toplamda 86 okul birincisi kontenjanı ile 2.605 öğrenci bu bölüme yerleşebilmektedir. Yedi üniversitede ikinci öğretim programı bulunmaktadır. Yalova Üniversitesi'nde kız ve erkek programı ayrı ayrı öğrenci almakta, Akdeniz Üniversitesi'nde bir kontenjan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti uyruklu öğrencilere ayrılmıştır (Yükseköğretim Kurulu, 2023).

Tablo 4.2. Sivil Savunma ve İtfaiyecilik bölümü olan üniversiteler

Sıra	İl	Nitelik	Üniversite Adı
1	Ağrı		Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi
2	Antalya	Elmalı MYO	Akdeniz Üniversitesi
3	Antalya	Teknik Bilimler MYO	Akdeniz Üniversitesi
4	Antalya		Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi
5	Amasya		Amasya Üniversitesi
6	Amasya	İkinci Öğretim	Amasya Üniversitesi
7	Ankara		Ankara Üniversitesi
8	Ankara		Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
9	Ardahan		Ardahan Üniversitesi
10	Artvin		Artvin Çoruh Üniversitesi
11	Artvin	İkinci Öğretim	Artvin Çoruh Üniversitesi
12	Erzurum		Atatürk Üniversitesi
13	Bingöl		Bingöl Üniversitesi
14	Bitlis		Bitlis Eren Üniversitesi
15	Bolu		Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
16	Burdur		Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
17	Çankırı		Çankırı Karatekin Üniversitesi
18	Çankırı	İkinci Öğretim	Çankırı Karatekin Üniversitesi
19	Adana		Çukurova Üniversitesi
20	Erzincan		Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
21	Gaziantep		Gaziantep Üniversitesi
22	Giresun		Giresun Üniversitesi
23	Giresun	İkinci Öğretim	Giresun Üniversitesi
24	Gümüşhane		Gümüşhane Üniversitesi
25	Şanlıurfa		Harran Üniversitesi
26	Çorum		Hitit Üniversitesi
27	Iğdır		Iğdır Üniversitesi
28	İstanbul		İstanbul Üniversitesi

Tablo 4.2. (Devamı) Sivil Savunma ve İtfaiyecilik bölümü olan üniversiteler

Sıra	İl	Nitelik	Üniversite Adı
29	Kahramanmaraş		Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi
30	Karabük		Karabük Üniversitesi
31	Karabük	İkinci Öğretim	Karabük Üniversitesi
32	Kastamonu		Kastamonu Üniversitesi
33	Kayseri		Kayseri Üniversitesi
34	Kocaeli		Kocaeli Üniversitesi
35	Kocaeli	İkinci Öğretim	Kocaeli Üniversitesi
36	Kütahya		Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
37	Kütahya	İkinci Öğretim	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
38	Malatya		Malatya Turgut Özal Üniversitesi
39	Muğla		Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
40	Konya		Necmettin Erbakan Üniversitesi
41	Sakarya		Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
42	Konya		Selçuk Üniversitesi
43	Sinop		Sinop Üniversitesi
44	Sivas		Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
45	Tekirdağ		Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
46	Tokat		Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
47	Trabzon		Trabzon Üniversitesi
48	Yalova	Kız	Yalova Üniversitesi
49	Yalova	Erkek	Yalova Üniversitesi
50	Yozgat		Yozgat Bozok Üniversitesi

4.2.2. Lisans düzeyinde eğitim

Önlisans bölümlerinden mezun olan bireyler Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından yapılan Dikey Geçiş Sınavı (DGS) ile öğrenimlerini bir üst seviye olan dört yıllık lisans eğitimine taşıyabilmektedirler. Sivil Savunma ve İtfaiyecilik iki yıllık önlisans programından mezun olan bireyler lisans düzeyinde geçiş yapabilecekleri bölümler arasında itfaiyeciliğe en yakın lisans bölümü Acil Yardım ve Afet Yönetimi bölümü olarak karşımıza çıkmaktadır. Lisans düzeyinde itfaiyeciliğe ilgi duyan veya itfaiye teşkilatlarında çalışan personel kendilerini geliştirebilmeleri

adına Acil Yardım ve Afet Yönetimi bölümünü değerlendirebilmektedirler. Acil Yardım ve Afet Yönetimi bölümü bugün halihazırda 1'i özel olmak üzere toplam 14 üniversitede, 14 ilde, 16 programda eğitim öğretim vermekte ve toplamda 22 okul birincisi kontenjanı ile 764 öğrenci bu bölüme yerleşebilmektedir. Bir üniversitede ikinci öğretim programı bulunmaktadır. Özel olarak Girne Amerikan Üniversitesi Girne/KIBRIS'ta 30 öğrenci almakta; bu öğrencilerin 10'u burslu, 10'u %50 indirimli, 10'u da ücretli olarak öğrenim görmektedir. Bu üniversitede öğretim dili İngilizcedir.

Tablo 4.3. Acil Yardım ve Afet Yönetimi bölümü olan üniversiteler

Sıra	İl	Nitelik	Üniversite Adı
1	Aksaray		Aksaray Üniversitesi
2	Ardahan		Ardahan Üniversitesi
3	Artvin		Artvin Çoruh Üniversitesi
4	Erzurum		Atatürk Üniversitesi
5	Bayburt		Bayburt Üniversitesi
6	Burdur		Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
7	Burdur	İkinci Öğretim	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
8	Çanakkale		Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
9	Gümüşhane		Gümüşhane Üniversitesi
10	Gümüşhane		Gümüşhane Üniversitesi
11	Hatay		Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
12	Tunceli		Munzur Üniversitesi
13	İstanbul		Sağlık Bilimleri Üniversitesi
14	Konya		Selçuk Üniversitesi
15	Tokat		Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
16	Girne	İngilizce-Özel	Girne Amerikan Üniversitesi

4.2.3. Lisansüstü düzeyde eğitim

Bireylerin itfaiye ihtisas eğitimi alabilecekleri ilk ve tek nokta Sakarya Üniversitesi'dir. Üniversite Fen Bilimleri Enstitüsü çatısı altında Yangın ve Yangın Güvenliği adı ile 2016 yılından itibaren yüksek lisans ve doktora dallarında eğitim vermektedir. Ayrıca kendilerini yetiştirmeleri adına tercih edebilecekleri lisansüstü düzeyde Afet Yönetimi yüksek lisans ve doktora programlarının yanı sıra bir başka

lisansüstü tercih bölümü olarak İş Sağlığı ve Güvenliği bölümü de tercihleri arasında bulundurulabilirler. Öğrenilen her bilgi bireylerin yaşamlarında katkısı olacağı gibi meslek hayatlarında da karşılaşılabilecekleri birçok zorluğun üstesinden gelmelerinde ve olası risklere karşı duyarlı ve temkinli olmaları konusunda yardımcı olacaktır.

5. MESLEK İTİBAR SIRALAMASI VE İTFAİYE

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Birinci Dünya Savaşı sonrası 1919 yılında Versay Anlaşması ile kurulmuş ve 1946 yılında Birleşmiş Milletler'in (BM) çalışma hayatında yer alan ve aynı zamanda kuruluşun ilk uzman örgütüdür. Türkiye 1932 yılında ILO'ya üye olmuştur. Bu kuruluşun görevleri; çalışma standartlarını belirlemek, çalışma yaşamında hakları gözetmek, insana yakışan iş fırsatlarını özendirme, sosyal korumayı ve çalışma yaşamındaki hususlarla ilgili irtibatı sağlamaktır (Uluslararası Çalışma Örgütü, 2022). Uluslararası Standart Mesleki Sınıflandırması (ISCO) çalışmaları Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından Dünya'da 1950'lerin sonunda başlamış ve 1968 yılında ilk defa mesleklerin standart bir sınıflandırması ortaya çıkmıştır. ILO bu sınıflandırmayı yirmi yıllık periyotlar halinde gerçekleştirmektedir. Meslek sınıflaması ise bir işyeri, bir endüstri veya bir ülkede bulunan işlerde yapılmakta olan çalışma türleri hakkında bilgileri sunmaya ve bilgileri sistematik şekilde organize etmeye yarayan bir araçtır (Sunar, 2015).

Türkiye'de ise İstanbul Medeniyet Üniversitesi Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi Doç. Dr. Lütfi SUNAR tarafından Toplumsal Yapı Araştırmaları Programı kapsamında yürüttüğü Türkiye'de Çalışma Hayatı ve Meslekler konulu araştırma alanında ilk ve tek olması ile ön plana çıkmıştır. Bu çalışma ile toplumun çalışma hayatına bakış açısındaki değişim gözlenmiş ve Türkiye'ye mahsus bir sosyoekonomik statü endeksi geliştirilmesi hedeflenmiştir. Çalışma ile ortaya çıkan veriler takip eden yılda yayımlanmıştır. İlki 20 Kasım-31 Aralık 2014 tarih aralığında profesyonel araştırma şirketi tarafından 32 ilde 2500 kişi ile görüşülerek yaptırılan projenin ikincisi de 2019 yılında yapılmış olup bundan sonra da beş yılda bir yapılması planlanmıştır. Araştırmada ayrıca şahıslara iyi bir işte olması gereken özellikler ve çalışmanın insan için önemine dair sorular sorularak çalışmaya dair tutumları ölçülmüştür. Deneklerin verdiği cevaplara göre iyi bir işte aranan ilk üç özellik; iyi bir ücret, iş garantisi ve iş güvenliği olmuştur. 2014 yılında yapılan ilk araştırmada meslek itibar sıralamasında itfaiyecilik itfaiyeci terimi adı altında 126 meslek arasında 26. sırada yer almıştır. 2019 yılında tekrarlanan araştırmada itfaiyecilik bu sefer 48. sıraya gerilemiştir (Toplumsal

Yapı Araştırmaları Programı, 2020). 2014 ve 2019 yıllarında Türkiye’deki mesleklerin itibar sıralamasında yer alan ilk 50 meslek aşağıda tablolardaki gibidir:

Tablo 5.1. Türkiye 2014 yılı mesleki itibar sıralaması ilk 50 meslek

Sıra	Meslek	Ortalama Skor	Sıra	Meslek	Ortalama Skor
1	Tıp Doktoru	88,3	26	İtfaiyeci	68,2
2	Profesör	83,32	27	Veteriner	67,66
3	Hâkim	82,17	28	İmam	67,61
4	Öğretmen	80,98	29	Özel Şirkette Müdür	66,66
5	Diş Hekimi	79,5	30	Bilgisayar Yazılımı ve Uygulama Geliştiricisi	66,11
6	General	78,31	31	Biyolog	65,24
7	Vali	78,15	32	Ekonomist	64,94
8	Yüzbaşı	77,9	33	Fizyoterapist	64,41
9	Büyükelçi	76,68	34	Muhasebeci	64,23
10	Mimar	76,23	35	Sosyolog	64,05
11	Eczacı	75,79	36	Halkla İlişkiler Uzmanı	63,88
12	Psikolog	75,55	37	Kimyager	63,86
13	Makine Mühendisi	75,26	38	Web Tasarımcısı	62,63
14	Genel Müdür (Kamu)	73,42	39	Ebe	62,16
15	Elektrik Mühendisi	73,1	40	İnsan Kaynakları Uzmanı	61,8
16	Avukat	72,87	41	Otel ve Restoran Müdürü	61,56
17	Araştırma Görevlisi	72,84	42	Mağaza Müdürü	61,28
18	Belediye Başkanı	72,78	43	Gemi Makinisti	60,82
19	İnşaat Mühendisi	72,69	44	Çevirmen	60,77

Tablo 5.1. (Devamı) Türkiye 2014 yılı mesleki itibar sıralaması ilk 50 meslek

Sıra	Meslek	Ortalama Skor	Sıra	Meslek	Ortalama Skor
20	Astsubay	70,73	45	Gazeteci	60,7
21	Hemşire	70,57	46	Laborant	60,59
22	Milletvekili	69,72	47	Vergi Memuru	59,95
23	Polis Memuru	69,66	48	İstatistikçi	59,21
24	Genel Müdür (Özel Sektör)	68,83	49	Sosyal Hizmet Uzmanı	59,1
25	Yazar	68,64	50	Teknisyen	58,94

Tablo 5.2. Türkiye 2019 yılı mesleki itibar sıralaması ilk 50 meslek

Sıra	Meslek	Ortalama Skor	Sıra	Meslek	Ortalama Skor
1	Tıp Doktoru	87,17	26	Polis Memuru	67,91
2	Hâkim	84,26	27	Aktör	67,47
3	Profesör	83,73	28	Müdür/Müdür Yrd. (Özel Şirket)	67,46
4	Pilot	82,65	29	Futbolcu	65,98
5	Büyükelçi	82,16	30	Hemşire	65,42
6	Vali	82,04	31	Bilgisayar Yazılımcısı	65,35
7	Diş Hekimi	81,93	32	Kimyager	64,76
8	Yüzbaşı	80,69	33	Fizyoterapist	64,58
9	General	80,68	34	Mağaza Müdürü	64,21
10	Avukat	79,70	35	Futbol Hakemi	64,11
11	Milletvekili	79,12	36	Otel ve Restoran Müdürü	61,84
12	Mimar	78,76	37	Ekonomist	61,39
13	Belediye Başkanı	78,26	38	Sosyolog	61,38
14	Öğretmen	78,19	39	Müzişyen	61,04
15	Psikolog	76,99	40	Web Tasarımcısı	60,58

Tablo 5.2. (Devamı) Türkiye 2019 yılı mesleki itibar sıralaması ilk 50 meslek

Sıra	Meslek	Ortalama Skor	Sıra	Meslek	Ortalama Skor
16	Makine Mühendisi	72,72	41	Biyolog	60,33
17	Genel Müdür (Kamu)	72,42	42	Muhtar	60,11
18	Üniversitede Araştırma Görevlisi/Asistan	71,41	43	Müteahhit	59,50
19	Elektrik Mühendisi	71,40	44	Laborant	58,44
20	Astsubay	71,18	45	Halkla İlişkiler Uzmanı	58,12
21	İnşaat Mühendisi	71,18	46	İnsan Kaynakları Uzmanı	58,03
22	Yazar	70,60	47	Spiker	57,59
23	Genel Müdür (Özel Sektör)	69,30	48	İtfaiyeci	57,31
24	Eczacı	69,18	49	Vergi Memuru	57,08
25	Veteriner	69,11	50	Sosyal Hizmet Uzmanı	57,03

Vatandaşın gözünde kahraman olarak görülen itfaiyeciler yapılan bu iki araştırma baz alındığında işin risk içermesi, zorluğu, bedenen çalışma gerektirmesi, stresli olması, meslek olmayışının da etkisiyle toplumda yeteri itibarı görmemesi ve benzeri nedenlerle beş yılda toplum nezdinde ne kadar iş seçimi konusunda arka planda kaldığı açıktır.

23/07/1965 tarih ve 12056 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu madde 36’da tesis edilen sınıflar başlığı altında devlet memurlarının atandıkları kadroların ait olduğu hizmet sınıfları:

- Genel İdare Hizmetleri Sınıfı,
- Teknik Hizmetler Sınıfı,
- Sağlık Hizmetleri ve Yardımcı Sağlık Hizmetleri Sınıfı,
- Eğitim ve Öğretim Hizmetleri Sınıfı,

- Avukatlık Hizmetleri Sınıfı,
- Din Hizmetleri Sınıfı,
- Emniyet Hizmetleri Sınıfı,
- Jandarma Hizmetleri Sınıfı,
- Sahil Güvenlik Hizmetleri Sınıfı,
- Yardımcı Hizmetler Sınıfı,
- Mülki İdare Amirliği Hizmetleri Sınıfı,
- Milli İstihbarat Hizmetleri Sınıfı olarak sıralanmıştır (Resmi Gazete, 1965).

Meslek olarak nitelendirilen branşlar kanunda ayrı hizmet sınıfları altında sıralanırken, belirlenen hizmet sınıflarına girmeyen diğer tüm kadrolara ait iş branşları genel idare hizmetleri veya yardımcı hizmetler sınıfı altında sıralanmıştır. İtfaiye kadroları Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmeliğine geçici 1. madde eklenerek 22/07/2007 tarih ve 26442 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yardımcı hizmetler pozisyonundan genel idare hizmetler sınıfına alınmıştır. Genel idare hizmetleri sınıfı altında itfaiye eri, itfaiye çavuşu, itfaiye amiri, itfaiye müdürü ve itfaiye daire başkanı olarak kadro ihdas edilmiştir.

İhdas edilen bu kadrolara ait ulusal mesleki standartlar Tüm İtfaiyeciler Birliği Derneği (TİBDER) tarafından hazırlanan standartlara göre Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) tarafından Seviye 3, Seviye 4, Seviye 5 ve Seviye 6 olmak üzere dört sınıf itfaiyeci meslek standardı oluşturmuş olup bu standartlar 27 Haziran 2016 tarih ve 29755 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu ulusal meslek standartları 5544 sayılı Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) Kanunu ile anılan bu kanun uyarınca çıkartılan 19/10/2015 tarihli ve 29507 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Ulusal Meslek Standartlarının ve Ulusal Yeterliliklerinin Hazırlanması Hakkında Yönetmelik ve 27/11/2007 tarihli ve 26713 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Mesleki Yeterlilik Kurumu Sektör Komitelerinin Kuruluş, Görev, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre MYK’nın görevlendirdiği TİBDER tarafından hazırlanarak sektördeki ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak değerlendirilmiş ve MYK Adalet ve Güvenlik Sektör Komitesi tarafından incelendikten sonra MYK Yönetim Kurulunca onaylanmıştır.

Yayımlanan standartlar ile meslek tanımı yapılmış, mesleğin uluslararası sınıflandırma sistemindeki yeri belirtilmiş, sağlık, güvenlik ve çevre ile ilgili düzenlemeler, mevzuat, çalışma ortam ve koşulları, mesleğe ilişkin diğer gereklilikler, kullanılan araç, gereç ve ekipmanlar, bilgi ve beceri düzeyleri, bulundurmaları gereken tutum ve davranışlar detaylıca anlatılmıştır.

İtfaiyecilik görevini ifa edenlerin gayretleri, kurdukları dernekler ve meclis bazında bazı çalışmalar ve gayretler olsa da yapılan bu sınıflandırmalara rağmen itfaiyecilik ülkemizde halen kendisine ait bir hizmet sınıfı olan bir meslek değildir. Nitekim polis ve asker gibi riskli bir iş yapmasına rağmen bu iş kollarında çalışanlar gibi yıpranma payından faydalanamamakta veyahut herhangi bir olay sonucunda görevi başında vefat etmeleri durumunda şehit sayılmamaktadırlar.

6. MECLİSTE İTFAİYE ADINA VERİLEN KANUN TEKLİFLERİ

TBMM’de kuruluşundan bugüne kadar itfaiye ve itfaiyecilerin hizmet şartlarının iyileşmesi adına verilen kanun tekliflerinden ulaşılan en eski tarih 1996 yılı olmakla birlikte bu tarihten günümüze kadar toplam 53 adet kanun teklifi verilmiştir (Türkiye Büyük Millet Meclisi, 2023). 53 adet kanun teklifinin 15 tanesi komisyonda görüşülmekte ve henüz sonuçlanmamıştır. Verilen kanun tekliflerinin içerikleri incelendiğinde teklifler on üç konu başlığı altında toplanmıştır. Bunlar:

- Fiili hizmet zammı uygulaması ile ilgili değişiklik teklifi-15 adet,
- Personelin 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nda yeni bir hizmet sınıfı olarak sayılması-11 adet,
- Personelin 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nda Yardımcı Hizmetler Sınıfından Genel İdare Hizmetleri Sınıfına geçirilmesi-1 adet,
- Danıştay kararı ile yürütmesi durdurulan ataması yapılmayan adayların otuz gün içinde göreve başlaması-2 adet,
- Personelin buldukları hizmet sınıfında atanabilecekleri kadro derecesinin yükseltilmesi-3 adet,
- Deniz İtfaiye Teşkilatı kurulması-1 adet,
- Rütbeli personelin ek ödeme oranlarının arttırılması-3 adet,
- İtfaiye teşkilatlarında çalışan taşeron işçilerin kadroya alınması-4 adet,
- Organize Sanayi Bölgelerinde itfaiye teşkilatlarının kurulmasının zorunlu kılınması-4 adet,
- İtfaiye teşkilatının isminin değiştirilmesi-5 adet,
- Personelin 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nda Teknik Hizmetler Sınıfına geçirilmesi-2 adet,
- Personelin aldığı tazminat ve aylıkların düzenlenmesi-1 adet,
- Personelin ek göstergesinin düzenlenmesi-1 adet olarak teklif edilmiştir.

Bu tekliflerden sadece dört konu başlığı altında yasal düzenleme yapılmıştır. Bunlar; fiili hizmet zammı uygulaması ile ilgili değişiklik teklifi, personelin yardımcı hizmetler sınıfından genel idare hizmetleri kadrosuna geçirilmesi, Danıştay kararı ile yürütmesi

durdurulan ataması yapılmayan adayların otuz gün içinde göreve başlaması ve personelin buldukları hizmet sınıfı içerisinde atanabilecekleri kadro derecesinin yükseltilmesi konuları olmuştur.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Tez çalışması süresince yapılan araştırmalar sonucunda görülen sıkıntılar şunlardır:

Fiili Hizmet Süresi Zammı Uygulamasının Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik madde 5'e göre kapsamdaki işler/işyerleri olarak sınıflandırılan itfaiye veya yangın söndürme işleri kapsamdaki sigortalılar yangın söndürme işlerinde çalışanlar olarak nitelendirilmekte ve eklenecek gün sayısı 60 gün olarak görünmektedir. Halbuki birçok riskli işte yeraltı işleri hariç (180 gün) 90 gün olarak görünmektedir. Buradaki kapsamdaki işler/işyerleri sınıflandırmasında itfaiye yazmasına rağmen ve 18/12/2021 tarih ve 31693 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Belediye İtfaiye Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik'te daha önce Belediye İtfaiye Yönetmeliği madde 9'da zikredilen belediye itfaiye yangın personeli ifadesi kaldırılmasına rağmen kadrosu itfaiye personeli olup idari kısımda görevlendirilen ve 8-5 esasına göre hizmet veren personel yangın söndürme işlerinde çalışmadığı için fiili hizmet zammından yararlanmamaktadır. İtfaiyede çalışan personeller itfaiye yönetmeliğinde kendilerine verilen görevleri gereği yangın söndürme dışında; her türlü kaza, çökme, patlama, mahsur kalma ve benzeri durumlarda teknik kurtarma gerektiren olaylara müdahale etmek, ilk yardım hizmetlerini yürütmek, arazide su üstü ve su altında her türlü arama ve kurtarma çalışmalarını yapmak, su baskınlarına müdahale etmek, afet ve acil durumlarda arama ve kurtarma çalışmalarına katılmak, Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik ile verilen görevleri yapmak, halkı/kurum ve kuruluşları itfaiye hizmetleri ile ilgili olarak bilgilendirmek, alınacak önlemler konusunda eğitmek, tatbikatlar yapmak, kamu ve özel kuruluşlara ait itfaiye birimleri ile gönüllü itfaiye personelinin eğitim ve yetiştirilmesine yardım etmek, bunların bina/araç-gereç ve donanımlarının itfaiye standartlarına uygunluğunu denetlemek, belediye sınırları dışındaki olaylara müdahale etmek, baca temizliği yapmak/yaptırmak, bacaları yangına karşı önlemler yönünden denetlemek, talep edilmesi halinde orman yangınlarının söndürülmesi çalışmalarına katılmak, imar planlarına göre parlayıcı/patlayıcı ve yanıcı madde depolama yerlerinin tespiti için ilgili birimlere görüş bildirmek, işyeri/eğlence yeri/fabrika ve sanayi kuruluşlarını yangına karşı önlemler yönünden denetlemek ve bu konularda mevzuatın öngördüğü

raporları vermek/görüş bildirmek gibi birçok olaya müdahil olmakta ancak bu işlemler yangına müdahale kapsamında değerlendirilmediği için fiili hizmet zammı yararlanma süresinin dışında tutulmaktadır.

İtfaiye teşkilatlarında Belediye İtfaiye Yönetmeliği madde 8’de kadro ve unvanlar başlığı altında çalışabilecek personelin tanımları yapılmıştır. Her yıl tutarları güncellenen Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifine Bağlı K Cetveli Fazla Çalışma Ücreti Aylık Maktu Fazla Çalışma Ücreti adı altında belediyeler ile bunlara bağlı müstakil bütçeli kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşlarda (iktisadi işletmeler hariç), görevlerinin niteliği gereği 657 sayılı Kanunda belirtilen çalışma süre ve saatlerine bağlı olmaksızın zabıta ve itfaiye hizmetlerinde fiilen çalışan personele (destek hizmeti yürüten personel hariç), belediye meclisi kararı ile tespit edilen tutar, fazla çalışma ücreti olarak maktuen ödenir denmektedir. Ayrıca Belediye İtfaiye Yönetmeliği madde 14’te itfaiye hizmetlerinin yürütülmesinde, rızaları alınmak ve temel itfaiye eğitimi verilmek şartıyla 8. maddede tanımlanan itfaiye personeli; itfaiye daire başkanı, itfaiye müdürü, itfaiye şube müdürü, itfaiye amiri, itfaiye çavuşu, itfaiye eri kadroları ile diğer kadrolardan oluşur tanımlaması yapılmıştır. Yine madde 14’te ayrıca hizmetlerin yürütülmesinde yardımcı ve destek olmak üzere itfaiye personeli dışında personel çalıştırılabilir ifadesi geçmektedir. Yerel yönetim idareleri bu maddeleri değerlendirdiğinde farklı yorumlamalar yapmakta kimi idare itfaiye teşkilatında çalışan itfaiye daire başkanı, itfaiye müdürü, itfaiye şube müdürü, itfaiye amiri, itfaiye çavuşu, itfaiye eri kadroları ile diğer kadrolardaki tüm personellere maktu mesai öderken, kimi idarelerde itfaiye daire başkanı, itfaiye müdürü, itfaiye şube müdürü, itfaiye amiri, itfaiye çavuşu, itfaiye eri kadroları dışında itfaiye teşkilatı emrinde fiilen çalışan diğer personeli yani mühendis, tekniker, mimar, veri hazırlama ve kontrol işletmeni, bilgisayar işletmeni, memur kadrolarındaki personelleri itfaiye personeli olarak görmemekte ve madde 14’te belirtilen hizmetlerin yürütülmesinde yardımcı ve destek olmak üzere itfaiye personeli dışında personel çalıştırılabilir ifadesi kapsamında destek personeli olarak değerlendirmektedir. Böyle olunca da maktu mesai ödenmesi ile ilgili her yıl tutarları güncellenen Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifine Bağlı K Cetvelinde geçen belediyeler ile bunlara bağlı müstakil bütçeli kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşlarda (iktisadi işletmeler hariç), görevlerinin niteliği gereği 657 sayılı Kanunda belirtilen çalışma süre ve saatlerine bağlı olmaksızın zabıta ve itfaiye hizmetlerinde fiilen çalışan personele (destek hizmeti yürüten personel hariç),

belediye meclisi kararı ile tespit edilen tutar, fazla çalışma ücreti olarak maktuen ödenir ifadesi göz önünde bulundurularak, itfaiye teşkilatı emrinde fiilen çalışan mühendis, tekniker, mimar, veri hazırlama ve kontrol işletmeni, bilgisayar işletmeni, memur kadrosunda bulunan personellere aylık maktu fazla çalışma ücreti ödenmemektedir. Belediye İtfaiye Yönetmeliği ilk olarak 21/10/2006 tarih ve 26326 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiş ve daha sonra 2007, 2012, 2017, 2019, 2020, 2021 yıllarında yönetmelikte değişiklik yapılmasına rağmen halen bu sorun çözülememiştir. İtfaiye teşkilatlarında fiilen çalışan ve yönetmeliğin teşkilata yüklediği asli görevlerde çalışan mühendis, tekniker, mimar, veri hazırlama ve kontrol işletmeni, bilgisayar işletmeni, memur kadrolarındaki personel itfaiye personelidir yoksa değildir tanımlamasının yapılması gerekmektedir. Esasında itfaiyecilik bir meslek hizmeti sınıfı olmadığından ve tanımlamalar iyi yapılmadığından ötürü bu sorun karşımıza çıkmaktadır. Sorun çözüldüğünde teşkilat hizmetlerinde fiilen çalışan ve asli görevlerini yapan genel idare hizmetlerindeki veri hazırlama ve kontrol işletmeni, bilgisayar işletmeni, memur kadrolarındaki personeller maktu mesai alacak; teknik hizmetler sınıfındaki mühendis, tekniker gibi kadrolardaki personeller de üç ayda bir aldıkları arazi tazminatı yerine her ay maktu mesaiden faydalanacaktır.

İtfaiye teşkilatlarındaki bir başka sorun farklı statüdeki personellerin aynı organizasyon içerisinde istihdam edilmesidir. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun 4. maddesi gereği kamu hizmetleri memurlar, sözleşmeli personel, geçici personel ve işçiler eliyle gördürülür denmektedir. Yerel yönetimlerde itfaiye bünyesinde çalışan personel statüleri incelendiğinde memur, sözleşmeli memur, işçi ve firma personellerinin aynı çatı altında çalıştırıldığı ve aynı işi yaparak farklı hak ve ücretlerden faydalandıkları görülmektedir. Ayrıca iş tecrübesi ve farklı siyasi nedenler dikkate alınarak memurun sözleşmeli memur veya işçi personel emri altında istihdam edildiği de bilinmektedir. Oysa 657 sayılı kanuna göre memur ve amir arasında hiyerarşi bulunmaktadır. Dolayısıyla sözleşmeli memur veya işçinin memur ve amiri arasında bir hiyerarşik kademeye konulması veya bir memurun amiri olması mevzuat hükümlerine aykırıdır. 657 sayılı kanun ve ilgili yönetmeliklere göre bir memur tarafından yürütülmesi gereken görevler başka bir personel eliyle yürütülemez. Buna ilave olarak mevzuat hükümleri gereğince sözleşmeli veya işçi personel kadroya dayalı olarak çalışan devlet memurları hakkında sicil raporu düzenleyemez ve devlet memurlarının amiri olarak görev yapamaz. Memur ile sözleşmeli memur veya işçi

personel farklı statülere sahip olup farklı kanunlara tabidirler. Polis, asker gibi meslek sınıfı olan birimlerde herkesin sınıfı bir, maaşı ve hakları sadece çalıştıkları birim ile ilgili olarak ek ödeneklerle desteklenmektedir. Ancak en az polis ve asker kadar zor ve riskli bir iş yapmalarına karşın itfaiye hizmetlerinde çalışanların statü ve maaşlarının farklı farklı olması iş barışını sağlamak adına aykırı bir durum ortaya çıkarmakta, çalışanlar arasında memnuniyetsizlik ve huzursuzluk yaratmaktadır. Bunlara ilaveten itfaiye teşkilatına firma üzerinden personel almak yerine norm kadroya uygun şekilde memur statüsünde personel istihdamı yapılması tezin bir bölümünde anlattığımız branş eğitimi veren liseler ve üniversitelerde ilgili bölümlerden mezun olan bireylerin adaletli ve şeffaf bir şekilde kamuya istihdam edilmesine olanak sağlayacaktır. Aksi takdirde farklı yollarla firma üzerinden istihdam edilen bireyler merkezi sınavlar yoluyla kamuda memur olma çabasında olan bireylere haksızlık etmemiş olacaklardır.

22/05/2016 tarih ve 29719 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik’te değişiklik yapan yönetmelik ile memur kadro kütüklerinde değişiklik yapılmış olup daha önce itfaiye amiri ve itfaiye çavuşu kadroları için geçerli olan en üst derece 3’ten 1’e, itfaiye eri kadrosu için geçerli olan en üst derece de 5’ten 3’e düşürülmüştür. Memur statüsünde çalışan personel genel idare hizmetlerine bağlı itfaiye eri kadrosunda görev yapıyor ise üniversite mezunu olsa bile eğitim durumu itibariyle atalı olduğu kadro üç derecenin altına düşmemektedir. Yüksek lisansta bir yıl çalışma karşılığında denk gelen bir kademe, doktora programı bitirir ise iki kademe almaktadır. Ancak bu ilerlemeler de hakkettiği kıdem/derecesini ilerletse de atalı olduğu kadro da bir değişiklik oluşturmamaktadır. Bu da atalı olduğu kadrodan ötürü alacağı özel hizmet tazminat oranlarında yani maaşlarında artış olmasına engel oluşturmaktadır. Atalı olduğu kadronun birinci dereceye düşmesi için itfaiye eri kadrosundaki bir personelin en azından Görevde Yükselme Sınavı ile başarılı olması sonucunda itfaiye çavuşu olması gerekmektedir. İtfaiye eri kadrosundaki bir kişinin idarece şube müdürlüğü yapması uygun görülür ise şube müdürlüğü görevine tedviren atanmaktadır. Tedviren atandığında sadece görevi yerine getirmekte yaptığı görev ile ilgili tek kuruluş almadan kadrosu itibariyle maaş almaktadır. Kadrosu itfaiye çavuşu olursa kadroya vekaleten atanmakta ve şube müdürünün aldığı maaş ve haklardan faydalanmaktadır. Tedviren atama ise aslında kadrolu personelin eksikliğinde geçici

bir yöntem olarak kullanılır ve eğitim, tecrübe veya işgal ettiği kadro itibariyle şartlarının o görevi yapmasına engel olduğu durumlarda yönetmekle görevlendirilmesi anlamına gelmektedir.

Memur personelin kurumunda kariyeri ile ilgili kendisine bir gelecek görmesi sağlanarak işine daha özverili bir biçimde sarılması sağlanabilir. Aksi takdirde bu kadrolardaki personel Unvan Değişikliği Sınavı ile farklı kadrolara geçiş yapmakta ve yetişmiş itfaiye personeli kurumda eksilmektedir.

Sorun olan bir başka konu da Türkiye'deki tüm itfaiye teşkilatlarında araç, malzeme, kıyafet ve ekipmanların farklı farklı olmasıdır. Olası afet durumlarında birlikte çalışan personellerin kullanmış olduğu nitelikli malzemeler birbirine uyum sağlamamakta, gereken acil yedek parça konusunda birbirlerine yardımcı olamamaktadırlar. Çoğu zaman birbirine sınır olan iki ilde bile trafik kazalarına müdahale etmede kullanılan hidrolik ekipmanların farklı ve uyumsuz olduğu görülmüştür. Giydikleri karargâh kıyafeti ve koruyucu ekipmanlar genel anlamlarıyla Belediye İtfaiye Yönetmeliği eklerinde anlatılmış olsa da her yerel yönetim farklı tarzlarda uygulamaya gitmektedirler. Vatandaş zaten tam anlamıyla itfaiye hizmetlerini ve bu işi yapanları tanımıyor iken farklı kıyafetler ile kafaları karıştırmamak daha tanınabilir olmasını sağlayacaktır. Malzeme tedariki anlamında yerel yönetimlerin itfaiyelere bakış açısı ve ekonomik durumları etkili olmaktadır. İdarenin ekonomik durumunun el verdiği ölçüde personelde daha nitelikli ve teknolojiye uygun malzeme ve ekipmana kavuşmaktadır.

Dünya'da birçok ülkede istatistiki veri anlamında veri tutan kurumlar itfaiye olayları, personel sayıları, gönüllüler gibi birçok konuda bilgi sahibidirler. Ancak ülkemizde bu verilere ulaşabilecek tek bir kaynak bulunmamaktadır. Her bir yerel yönetimin varsa faaliyet raporlarına ulaşarak toplam sonuca ulaşmak zordur. Tabi bu sonuçlara ulaşabilmek için kaynağında verilerin düzgün ve gerçekçi tutulması ana çözüm olacaktır. Ülkemizde İçişleri Bakanlığı'na bağlı kısa adı GAMER olan Güvenlik ve Acil Durumlar Koordinasyon Merkezi Başkanlığı; kamu düzenini ve güvenliğini bozucu nitelikteki olayların önlenmesi, bu olaylar sonucu ortaya çıkan acil durumlarda koordinasyonun sağlanmasını kolaylaştırmak adına ihbar anından başlayarak sonuçlandırılmasına kadar olan süreçte ortaya çıkan bilgiler ve bunlar ile birlikte illerde ve merkezde koordinasyon makamlarına raporlayan ve analiz etme imkanı

sağlayan, operasyon makamlarına anlık gerekli bilgileri aktaran 7/24 çalışan bir sistemi proje olarak yürütmektedir.

İtfaiye teşkilatlarının mevcut gönüllülük hareketlerinin Dünya'daki diğer örneklerle kıyaslandığında sayı ve imkân olarak daha kısıtlı ve eksik olduğu görülmüştür.

Görülen sorunlara karşı çözüm önerileri ise şunlardır:

- Fiili hizmet süresi zammı uygulanması sorununun yasal bir düzenleme ile düzeltilerek asker, polis ve benzeri birçok meslek sınıfında olduğu gibi teşkilatta çalışan herkesin yaptığı işe ve kadrosuna bakılmaksızın yararlandırılması,
- Belediye İtfaiye Yönetmeliği madde 14 ve Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifine Bağlı K Cetveli Fazla Çalışma Ücreti Aylık Maktu Fazla Çalışma Ücreti başlığı altında geçen destek hizmeti yürüten personel ifadeleri kaldırılarak veya teşkilat emrinde fiilen çalışan diğer personelin ve itfaiye personeline destek olmak üzere çalıştırılabilecek olan itfaiye personeli dışındaki destek personellerinin kim olduğunun net bir şekilde ifade edilmesi,
- İtfaiye teşkilatına firma üzerinden personel almak yerine norm kadroya uygun şekilde memur statüsünde personel istihdamı yapılmasının sağlanması,
- İtfaiye teşkilatlarında tek statü de personel çalıştırılması, edindikleri ekstra bilgi ve yaptıkları işin karşılığında sadece ek ödeme ve tazminat alabilmelerinin sağlanması,
- Üniversite mezunu olan tüm personelin gerekli yasal düzenlemeler yapılarak 1. dereceye kadar düşmesi sağlanması,
- Görevde Yükselme Sınavı açılmasının idarelerin keyfine bırakılmayarak belirli periyotlar halinde açılmasının sağlanması,
- İtfaiye Yönetmeliğinde düzenleme yapılarak kesin ifadelerle araç, malzeme, kıyafet ve ekipmanlar için şartlar belirlenmeli ve teknik şartnamede birlik anlamında konu uzmanı kişilerden destek alınmasının sağlanması,
- Teşkilatlarda çalışan tüm personele kriminal anlamda yangın sonrası olay yeri inceleme teknikleri öğretilmeli; çıkış kaynaklarının tespiti, bu tespitlerin yapılması adına nasıl müdahale edilmesi gerektiği ve müdahalede etkinliğin başarısını arttırmak adına çalışma sağlanması,

- İtfaiye personelinin olay sonrası eğitim faaliyetlerinde ve olay sırasında oluşan aksaklıkları gözlemlemek adına uygun şekilde vücut veya kask kamerası ile donatılarak veri kaydı tutulmasının sağlanması,
- Gerçekçi ve şeffaf şekilde toplanan verilerin bir otomasyon programı vasıtasıyla TÜİK ve/veya AFAD çatısı altında toplanarak itfaiye hizmetleri adına ulusal veri çıkarımı sağlanması,
- İtfaiye hizmetlerini yerel yönetimlerin keyfi uygulamalarından kurtararak ülkemizde bu konuda koordinasyonu sağlayan AFAD çatısı altında bir genel müdürlük olarak teşkilatlandırmak, hatta afetlere müdahale eden tüm kurumları tek çatı altında toplamak, bu sayede israfi önleyip verimi arttırmak,
- 657 sayılı kanun madde 36'da düzenleme yapılarak itfaiye hizmetlerini yeni bir hizmet sınıfı altında oluşturmak,
- Gönüllü birey ve istasyon sayılarının artırılarak, malzeme ve ekipman desteği ile halkın başta itfaiye hizmetleri olmak üzere afetlere karşı bilgi ve bilincinin artırılmasının sağlanması,
- Merkeze uzak mesafedeki mahalle ve köylere su tankeri takviyesi yapılması,
- Akademik anlamda yangın mühendisliği bölümünün ülkemize kazandırılması ile gerekli afet yöneticilerinin atama yoluyla değil eğitim öğretim sonucu ve merkezi sınav yoluyla sağlanması teşkilatın gelişimi adına önemli adımlar olacaktır.

KAYNAKLAR

- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. (2022, 19 Şubat). *Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü*. <https://www.afad.gov.tr/aciklamali-afet-yonetimi-terimleri-sozlugu> adresinden 19 Şubat 2022 tarihinde alınmıştır.
- Ankara Büyükşehir Belediyesi. (2013, 17 Haziran). <https://www.ankara.bel.tr/haberler> adresinden 04 Nisan 2022 tarihinde alınmıştır.
- Ankara Büyükşehir Belediyesi. (2023, 15 Ocak). <https://www.ankara.bel.tr/haberler/ankara-itfaiyesi-nin-2022-karnesi-16189> adresinden 23 Mart 2023 tarihinde alınmıştır.
- Ankara Üniversitesi Açık Ders Notları. (2022, 07 Kasım). https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/6892/mod_resource/content/1/Konu%203.pdf adresinden 07 Kasım 2022 tarihinde alınmıştır.
- Arkeoloji.biz. (2022, 10 Mayıs). <https://www.arkeoloji.biz/2022/10/itfaiye-haftasi-itfaiye-tarihi-bilgiler.html> adresinden 11 Haziran 2022 tarihinde alınmıştır.
- Berkdemir, C. (2012). İtfaiye Teşkilatlarının Yangınla Mücadelesinde Stratejik Yönetim [Yüksek Lisans Tezi] Okan Üniversitesi
- Bezci, B. (2022). *Tübitak Bilim ve Toplum Başkanlığı*. Popüler Bilim Yayınları: <https://ansiklopedi.tubitak.gov.tr/ansiklopedi/burjuvazi> adresinden 10 Kasım 2022 tarihinde alınmıştır.
- Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü. (2022). <https://www.dhmi.gov.tr/Sayfalar/Hakkimizda> adresinden 16 Kasım 2022 tarihinde alınmıştır.
- Ergin, O. N. (1995). Mecelle-i Umur-i Belediye. 3. (C. ÖZDEMİR, Dü.) İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları. 10 Haziran 2022 tarihinde alınmıştır.
- Eyice, S. (2006). *Tarih Boyunca İstanbul*. İstanbul: Etkileşim Yayınları.
- İnce, A. (2008). Gönüllü İtfaiye İstasyonlarına Olan İhtiyacı Belirleyen Faktörler. 10. *Uluslararası Yanma Sempozyumu*. Sakarya, Türkiye.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (2023). *İstanbul İtfaiyesi*. <http://itfaiye.ibb.gov.tr/tr/haberler/12808/2022-yilinda-143775-olaya-mudahale-ettik.html> adresinden 23 Mart 2023 tarihinde alınmıştır.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi, (2022). *İstanbul İtfaiyesi*. <http://itfaiye.ibb.gov.tr/tr/tarihce.html> adresinden 02 Mayıs 2022 tarihinde alınmıştır.
- Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi. (2023, 12 Ocak). <https://kahramanmaras.bel.tr/haber/2023/01/12/buyuksehir-itfaiyesinin-basari-dolu-2022-tablosu> adresinden 23 Mart 2023 tarihinde alınmıştır.
- Karal, E. Z. (1988). *Osmanlı Tarihi*. Türk Tarih Kurumu.

- Kayseri Organize Sanayi Bölgesi. (2022). *Kayseri OSB İtfaiye*. <https://www.kayseriosb.org/detay/kayseri-osb-itfaiye> adresinden 30 Eylül 2022 tarihinde alınmıştır.
- Kılıç, P. D. (2010). *Ateş Kahramanları - Ateşi Tutan Eller*. Teknik Yayıncılık.
- Kocaeli Büyükşehir Belediyesi. (2022, 31 Aralık). *İtfaiye Dairesi Başkanlığı*. <https://www.kocaeli.bel.tr/tr/main/birimler/itfaiye-dairesi-baskanligi/67/42693> adresinden 23 Mart 2023 tarihinde alınmıştır.
- Kocaeli Üniversitesi. (2023). *İzmit Meslek Yüksekokulu*. <https://www.kocaeli.edu.tr/meslekyuksek/izmitmyo.php> adresinden 23 Mart 2023 tarihinde alınmıştır.
- Korkmaz, B. (2020). *İtfaiye Teşkilatı Çalışanlarının Takım Çalışması Tutumları ve Örgütsel Vatandaşlıkları İle İlgili Davranış Değerlendirmesi Kütahya İli Örneği* [Yüksek lisans tezi]. Gümüşhane Üniversitesi.
- Pekşen, M. F., Uyaroğlu, Y., & Soyhan, H. S. (2020). *İstanbul, Ankara ve Sakarya İllerinin 2018 Yılı İtfaiye Olaylarının Karşılaştırılması*. <http://dergipark.gov.tr/fce>
- Resmi Gazete. (1964, 18 Temmuz). Sivil Savunma ile İlgili Teşkil ve Tedbirler Tüzüğü. (11757). 07 Kasım 2022 tarihinde alınmıştır.
- Resmi Gazete. (1965, 23 Temmuz). *Devlet Memurları Kanunu(657)*. 23 Haziran 2022 tarihinde alınmıştır.
- Resmi Gazete. (2006, 21 Ekim). Belediye İtfaiye Yönetmeliği. 23 Nisan 2022 tarihinde alınmıştır.
- Resmi Gazete. (2009, 17 Haziran). Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun. (27261). Resmi Gazete. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/06/20090617-1.htm> adresinden Mart 10, 2022 tarihinde alınmıştır.
- Sakarya Büyükşehir Belediyesi. (2023, 02 Ocak). <https://www.sakarya.bel.tr/tr/Haber/buyuksehir-hazir-kita-en-zor-anlarda-binlerce-kisiye-hayat-oldular/20560> adresinden Mart 23, 2023 tarihinde alınmıştır.
- Saraç, C. (2019, Ekim). *Ödön SZECHENYİ ve Türk İtfaiye Teşkilatı* [Yüksek lisans tezi]. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- Sunar, L. (2015). *Türkiye'de Çalışma Hayatı*. https://tyap.net/mediaf/Calisma_Hayati.pdf adresinden 14 Eylül 2022 tarihinde alınmıştır.
- T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. (2022). *Afet ve Acil Durum Eğitim Merkezi*. <https://www.afad.gov.tr/afadem/tanimi-tarihcesi-ve-gorevleri> adresinden 20 Ağustos 2022 tarihinde alınmıştır.
- T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. (2022). *Türkiye Afet Müdahale Planı*. <https://www.afad.gov.tr/turkiye-afet-mudahale-planı> adresinden 18 Ağustos 2022 tarihinde alınmıştır.
- T.C. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı. (2022). *Jandarma Komando Özel Asayiş Komutanlığı*. <https://www.jandarma.gov.tr/joak/jak-tabur-komutanligi> adresinden 29 Eylül 2022 tarihinde alınmıştır.

- T.C. İçişleri Bakanlığı Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı. (2008, Mart). Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri. (M. KADIOĞLU, & E. ÖZDAMAR, Dü) Ankara. 23 Kasım 2022 tarihinde alınmıştır.
- T.C. İçişleri Bakanlığı Sahil Güvenlik Komutanlığı. (2022). *Sahil Güvenlik Komutanlığı Arama Kurtarma Timleri*. <https://www.icisleri.gov.tr/sahil-guvenlik-komutanligi-arama-kurtarma-timleri> adresinden 30 Eylül 2022 tarihinde alınmıştır.
- T.C. Sağlık Bakanlığı Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2022). *Ulusal Medikal Kurtarma Ekibi Birimi*. <https://ashgmafetacildb.saglik.gov.tr/TR-80255/ulusal-medikal-kurtarma-ekibi-birimi-umke.html> adresinden 14 Ekim 2022 tarihinde alınmıştır.
- T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü. (2022). *Merkez Birimleri*. <https://www.ogm.gov.tr/tr/kurulusumuz/merkez-birimleri/orman-yanginlariyla-mucadele-dairesi-baskanligi> adresinden 25 Kasım 2022 tarihinde alınmıştır.
- T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı. (2022). *Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü*. https://www.kiyiemniyeti.gov.tr/deniz_hizmetleri adresinden 28 Eylül 2022 tarihinde alınmıştır.
- Tanyıldız, G. (2020). 19. Yüzyıldan Günümüze İstanbul İtfaiyecilerin Tarihi ve Giysilerinin Günümüze Kadarki Değişimi [Yüksek lisans tezi]. Işık Üniversitesi.
- Tataroğlu, O., & Altundağ, H. (2022). *Türkiye'de İtfaiye Teşkilatlarının Yangınla Mücadelesindeki Teşkilat Kültürünün Değerlendirilmesi*. Resilience. <https://doi.org/10.32569/resilience.1213669>
- Toplumsal Yapı Araştırmaları Programı*. (2020). <https://tyap.net/turkiye-calisma-hayati-ve-meslekler-arastirmasi> adresinden 21 Mayıs 2022 tarihinde alınmıştır.
- Tural, E. (2004, 01 Ocak). Türkiye, Hollanda, İngiltere ve Amerika'da Modern İtfaiye Teşkilatının Kuruluşu ve Harik (Yangın) Nizamnameleri. *Çağdaş Yerel Yönetimler*.
- Tüm İtfaiyeciler Birliği. (2022). *Terimler Sözlüğü*. <https://www.tibder.org.tr/tr/terimler-sozlugu.html> adresinden 14 Mart 2022 tarihinde alınmıştır.
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri*. (2022, 12 Şubat). <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 12 Şubat 2022 tarihinde alınmıştır.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2023). *Kanun Teklifi Sorgu Formu*. <https://www.tbmm.gov.tr/yasama/kanun-teklifleri> adresinden 11 Nisan 2023 tarihinde alınmıştır.
- Türkiye Yangından Korunma ve Eğitim Vakfı. (2017). TÜYAK 2017 Uluslararası Yangın ve Güvenlik Sempozyumu ve Sergisi. İstanbul, Türkiye.
- Uluslararası Çalışma Örgütü*. (2022). <https://www.ilo.org/ankara/about-us/lang--tr/index.htm> adresinden 01 Temmuz 2022 tarihinde alınmıştır.
- Uygun, M., & İnal, E. (2019, Nisan). Türkiye'nin İtfaiye Hizmetlerinin Acil Durum ve Afet Yönetimi Süreçlerine Göre Değerlendirilmesi. *Hastane Öncesi Dergisi*.

Yalın, S. (1998). 1714 Didoncular'dan 1998 Modern İtfaiyeye Doğru. (4), s. 5-7. 21 Haziran 2022 tarihinde alınmıştır.

Yavuz, Ö., & Anbarlı Bozatay, Ş. (2015, Mayıs 11). Türkiye'de İtfaiye Hizmetlerinin Örgütlenmesi ve Etkinliği Sorunu. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(2), s. 785-804. <https://doi.org/10.18074/cnuiibf.186>

Yurt Ansiklopedisi. (1982). Anadolu Yayıncılık.

Yükseköğretim Kurulu. (2023). <https://yokatlas.yok.gov.tr/onlisans-program.php?b=30077> adresinden 23 Mart 2023 tarihinde alınmıştır.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Orkan TATAROĞLU

ÖĞRENİM DURUMU

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Yılı
Yüksek Lisans	Sakarya Üniversitesi / Fen Bilimleri Enstitüsü / Yangın ve Yangın Güvenliği	Devam Ediyor
Lisans	Sakarya Üniversitesi / Mühendislik Fakültesi / Çevre Mühendisliği	Devam Ediyor
Lisans	Anadolu Üniversitesi / İktisat	2013
Ön Lisans	Atatürk Üniversitesi / Açıköğretim Fakültesi / Bilgisayar Programcılığı	2022
Ön Lisans	Sakarya Üniversitesi / Sakarya Meslek Yüksekokulu / Çevre Koruma ve Kontrol	2012
Ön Lisans	Anadolu Üniversitesi / Açıköğretim Fakültesi / Yerel Yönetimler	2011
Lise	Sakarya Arifiye Anadolu Öğretmen Lisesi	2003

İŞ DENEYİMİ

Yıl	Yer	Görev
2008-2020	Sakarya İtfaiye Dairesi Başkanlığı	İtfaiye Eri
2020-Halen	Sakarya İtfaiye Dairesi Başkanlığı	Tekniker

YABANCI DİL

İngilizce

HOBİLER

Futbol, Sinema, Masa tenisi, Kitap okumak